

DR. ALDONA VASILIAUSKIENĖ

Vilniaus universitetas, Religijos studijų tyrimo centras

DAKTARAS VYSKUPAS VINCENTAS PADOLSKIS: VEIKLA LIETUVIŲ KATALIKŲ MOKSLO AKADEMIJOJE

Teologijos ir filosofijos mokslų daktaras (dvigubas), vyskupas Vincentas [Padolskis](#), kaip ir daugelis Lietuvos intelektualų, tarpukaryje išitraukė į Lietuvių katalikų mokslo akademijos (LKMA) veiklą: dalyvavo suvažiavimuose, pirmininkavo, buvo renkamas į Teologijos sekcijos vadovybę, skaitė pranešimus. Pasitraukęs į Vakarų, dr. vysk. [V. Padolskis](#) tapo vienu iš Katalikų akademijos atkūrėju; buvo Reorganizacinės komisijos pirmininkas, o atkūrus LKMA – išrinktas Akademijos pirmininku. Dr. vysk. [V. Padolskio](#) vadovaujama Akademija sustiprėjo, įsitvirtino – išaugo narių skaičius, tapo žinoma visuomenei, ėmėsi svarbių darbų: organizavo LKMA suvažiavimus, planavo knygų serijos leidimą, steigė centrus bei skyrius. LKMA Centro valdybos pirmosios kadencijos metu dr. vysk. [V. Padolskio](#) pastangomis buvo padėti tvirti pagrindai tolesnei Akademijos veiklai.

Vyskupas Vincentas [Padolskis](#) (1904 04 21–1960 05 06) paliko ryškų pėdsaką ir Lietuvių katalikų mokslo akademijos (LKMA) istorijoje. Gimęs lietuviškos spaudos atgavimo metais, iš vyresniųjų brolių (motinos pirmosios santuokos su [Navicku](#) vaikų) patyręs meno ir grožio sampratas, brolio pavyzdžiu pasukęs kunigystės keliu, Vakaruose tobulinęs savo mokslo žinias, išmokęs kalbų, galėjo atlikti ženklus darbus Lietuvoje. Deja, galėjo dirbti tik aštuonerius metus. Bet ir per tą nepilną dešimtmetį – iki okupacinio laikotarpio tapo žinomas ir sielovadinėje veikloje (1940 m. pakeliamas titulinis vyskupas), ir pedagoginėje (1938 m. pakviečiamas dėstyti VDU ir vadovauti Naujojo Testamento katedrai Teologijos-filosofijos fakultete), ir mokslinėje veikloje – tai rodo darbas Lietuvių katalikų mokslo akademijoje.

LKMA istoriją pagal jos veiklos geografiją skiriame į tris laikotarpius: Nepriklausoma Lietuva (1922–1940), išeivija – Roma (1956–1992) ir darbas vėl sugrįžus į tėvynę, t.y. nuo 1990 m., kai Akademija buvo atkurta Lietuvoje, o 1992 m. į ją perkelta ir LKMA Centro valdyba.

Vyskupas Vincentas [Padolskis](#) glaudžiai susijęs su kiekvienu iš šių periodų: Lietuvoje jis išitraukė į LKMA veiklą; išeivijoje – tapo LKMA atkuriamojo Reorganizacinio komiteto pirmininku ir pirmuoju LKMA pirmininku;

trečiajame laikotarpyje – LKMA, minėdama vyskupo gimimo šimtmečio jubiliejų, šiuo renginiu atiduoda savotišką kuklią duoklę tauriam dvasininkui bei mokslininkui. Čia apžvelgsime vysk. V. Padolskio veiklą pirmaisiais dviem LKMA istorijos tarpsniais, kiek jo veikla nulėmė Akademijos darbų kryptis.

Vysk. V. Padolskiui daugiausia dėmesio skyrė jo kolega iš Vilkaviškio kunigų seminarijos, vėliau – Šventojo Kazimiero kolegijos Romoje laikų – dr. prel. Ladas Tulaba¹. Vysk. V. Padolskis minimas katalikų mokslininkų straipsniuose: ir tų, kurie iševijoje tyrė LKMA istoriją², ir vėlesnių, kurie rašė apie Akademiją, ją atkūrus Lietuvoje. Pastarųjų publikacijose dažniausiai kartojami jau anksčiau pateikti duomenys³. Minint šimtąsias vysk. V. Padolskio metines pasirodė keli straipsniai periodinėje spaudoje⁴.

Studijos, nagrinėjančios vysk. V. Padolskio veiklą Lietuvos katalikų mokslo akademijoje, nėra.

Darbo tikslas: atskleisti vysk. V. Padolskio nuveiktus darbus LKMA, parodyti jų svarbą Katalikų akademijos istorijai.

Darbo metodas: literatūros ir šaltinių kaupimas, analizė, pateikimas.

Literatūra: minėta literatūra bei pirminiai šaltiniai – archyvinė medžiaga (LKMA dokumentai: raštai, laiškai); Vilniaus universiteto Mokslinės bibliotekos Rankraščių skyriuje (VUB RS) saugomi dokumentai, kai kurie jų, pirmąsyk publikuojami *Prieduose*, praplečia žvilgsnį apie vysk. V. Padolskio veiklą Lietuvos katalikų mokslo akademijoje.

1922 m., Lietuvoje kuriantis Katalikų akademijai, V. Padolskis studijavo Popiežiškajame Šv. Grigaliaus universitete Romoje (1922–1925), tad prie

¹ L. Tulaba. *Neišblėstantys žiburiai*, Roma, 1998, p. 241–265; L. Tulaba, Vyskupas Vincencas Padolskis (1904–1960), *LKMA Metraštis*, t. 1, Roma, 1961, p. 283–289; Padolskis Vincencas, *Lietuvių enciklopedija*, t. 21, Boston, 1960, p. 329.

² S. Yla. Lietuvos katalikų mokslo akademija. Bendras žvilgsnis į praeitą kelią, *LKMA Suvažiavimo darbai*, t. 5, Roma, 1964, p. 3–28; J. Brazaitis, Akademija tautos kryžkelėse, LKM Akademijos metų sukakties minėjimas, *LKMA Suvažiavimo darbai*, t. 9, Roma, 1982, p. 3–17; R. Krasauskas, Lietuvos katalikų mokslo akademijos veikimo ir darbų apžvalga (1954–1965), *LKMA Metraštis*, t. 1, Roma, 1965, p. 329–342; S. Bačkis, LKM Akademijos metų sukakties minėjimas, *LKMA Suvažiavimo darbai*, t. 12, Roma, 1987, p. 15–30.

³ A. Tyla, Lietuvos katalikų mokslo akademijai – 70 metų, *LKMA Metraštis*, t. 8, Vilnius, 1994, p. 9–16; A. Vasiliauskiene, *Lietuvių katalikų mokslo akademija*, Vilnius, 1992, 134 p.; A. Vasiliauskiene, Lietuvos katalikų mokslo akademijos istorinė apžvalga, *LKMA Metraštis*, t. 8, Vilnius, 1994, p. 17–24.

⁴ V. Buragas, Šviesi ir tauri asmenybė. Vyskupo Vincento Padolskio 100-osioms gimimo metinėms, *XXI amžius*, 2004, balandžio 30, Nr. 33, p. 5; A. Vasiliauskiene, Pabėgėlių vyskupas, *XXI amžius*, 2004, balandžio 30, Nr. 33, p. 5, 12; A. Vasiliauskiene, Vyskupas Vincencas Padolskis, *Mokslo Lietuva*, 2004, gegužės 20–birželio 2, Nr. 10, p. 9.

šios institucijos steigimo, aišku, neprisidėjo, nors galima drąsiai teigti, kad jos įkūrimas džiugino aštuoniolikmetį jaunuolį.

Baigęs mokslus Vakaruose, turėdamas dvigubą daktaro laipsnį – teologijos (įgytą Romoje) ir filosofijos (įgytą Friburge), 1930 m. grįžo į Lietuvą. Čia tuo metu, kaip ir 1922 m., vėl ėmė stiprėti siekis kurti Lietuvos katalikų universitetą: jaučiant tautininkų spaudimą, pagausėjo straipsnių spaudoje, imtasi ir organizacinių priemonių. Reikia pasakyti, kad tuo metu Katalikų akademija dar nebuvo išskleidusi plačios veiklos. Bet jei tokia veikla ir būtų klestėjusi, jaunas mokslininkas nebūtų spėjęs ją išitraukti, nes vyskupas Antanas Karosas tais pačiais metais jį išsiuntė į Romą Šventojo Rašto studijų – reikėjo kvalifikuoto specialisto Vilkaviškio kunigų seminarijai. Romoje V. Padolskis porą metų studijavo Bibliiniame Šventojo Rašto institute ir, gavęs licenciatą, 1932 m. sugrįžo į Lietuvą.

Grįžo tais metais, kai Lietuvių katalikų mokslo akademija minėjo savo veiklos dešimtmetį ir pradėjo rengtis Pirmajam suvažiavimui. Katalikų viltis turėti savo Lietuvos katalikų universitetą buvo susilpnėjusi. Tad katalikišką mokslo visuomenę organizuoti bendriems darbams buvo nuspręsta rengiant LKMA suvažiavimus.

Dr. kun. V. Padolskis dalyvavo visuose trijuose nepriklausomoje Lietuvoje vykusiuose LKMA suvažiavimuose, buvo renkamas į Teologijos sekcijos vadovybę. (Mokslinė veikla suvažiavimuose vyko dalykinėse sekcijose, kurios vėliau virto pastoviomis, dirbančiomis tarp suvažiavimų.) Detaliau apžvelgsime V. Padolskio aktyvumą kiekviename suvažiavime.

Apie V. Padolskio aktyvumą pirmajame LKMA suvažiavime 1933 m. vasario 27–28 d. (diskusijos, pasisakymai) tikslesnių duomenų nėra. Tačiau neabejotiną veiklumą rodo faktas, kad jis buvo išrinktas į sekcijos vadovybę. Pirmajame suvažiavime buvo sudarytos keturių (teologijos, filosofijos-pedagogikos, kalbos ir sociologijos mokslų) sekcijų vadovybės. Į Teologijos sekcijos vadovybę išrinkti penki asmenys: kan. Blažiejus Čėsnyš (1884–1944), doc. Pranas Venckus (1898–1951), dr. Ignas Česaitis (1893–1961), prel. Vincentas Borisevičius (1887–1946) ir dr. Vincentas Padolskis (1904–1960)⁵.

Prof. kan. Blažiejaus Čėsnio vadovaujama Teologijos sekcija nutarė: a) *Prie LK Mokslo Akademijos suorganizuoti pastovią teologų sekciją, kuriai vadovauti renkama valdyba iš penkių asmenų. Sekcijos uždavinys rūpintis pastoracijos ir religijos mokslo pažanga, leidžiant raštus ir šaukiant pasitarimus; b) Organizuoti kunigams šie mokslinio pobūdžio kursai ir kongresai: pastoraciniai, homiletiniai,*

⁵ [Aut. nenurodytas]. Pirmas Lietuvių katalikų mokslininkų ir mokslo mėgėjų suvažiavimas, *LKMA Suvažiavimo darbai*, t. 1, Roma, 1973, p. 532.

*katechetiniai ir socialiniai; c) Anketos keliu sužinoti ir suregistruoti, kas yra parengęs ar rengia teologinio turinio mokslo ar populiarių veikalų ir pasirūpinti išleisti, kas reikalinga ir tinka šių dienų reikalams. Jei aktualiais klausimais veikalų niekas nerašytų, surasti reikalingiems raštams parašyti autorius*⁶. Tad Teologijos sekcijos veiklos planas buvo ir švietėjiškas, ir organizacinis. Jau tuo metu katalikai suprato, kad tik šviečiamoji ir organizacinė veikla sudaro sąlygas moksliniams darbams ir taip galima išeiti iš nedidelio, tik grupei tyrėjų priklausančio rato.

LKMA II suvažiavime 1936 m. vasario 24–25 d. Kauno metropolijos kunigų seminarijos didžiojoje salėje buvo eksponuojama mokslinės literatūros paroda – tai darbai, pasirodę po pirmojo Akademijos suvažiavimo. Tarp paminėtų 52 pavardžių (be jų, dar buvo jėzuitų, marijonų ir kazimieriečių) kun. Stasys Yla nurodė ir V. Padolskio pavardę⁷.

Teologijos sekcijoje (vadovavo prof. Blažiejus Čėsnyš) išklaustyti trys pranešimai: prof. kan. Prano Kuraičio „Nacionalizmas krikščioniškosios doktrinos šviesoje“, prel. Vincento Borisevičiaus „Šių dienų lietuvių kataliko religinio charakterio bruožai“ ir vysk. Pranciškaus Petro Būčio, MIC, „Rusai stačiatikiai ir sentikiai Lietuvoje“. Užfiksuota, kad sekcijoje dalyvavo 133 asmenys. Į naująją sekcijos vadovybę išrinkti: prel. V. Borisevičius, dr. P. Venckus, dr. V. Padolskis, dr. Juozas Grigaitis, MIC, (1903–1974) ir kun. Stasys Yla (1908–1983)⁸. Taigi trys asmenys liko tie patys, o kan. B. Čėsniš ir dr. I. Česaitį pakeitė dr. J. Grigaitis ir S. Yla.

Antrojo suvažiavimo metu priimtose trys rezoliucijos⁹ (pirmąją pasiūlė vysk. P. Būčys (1872–1951), antrąją – Teologijos-medicinos sekcija ir trečiąją – Kazys Pakštas (1893–1960) ir Nikodemas Švogžlys (1899–1985) (žr. 1 priedą).

Priimtose rezoliucijos rodo, kad Akademijs neliko nuošalyje, o ėmėsi spręsti aktualias dorovės problemas. Reikia pasakyti, kad beveik prieš 70 m. LKMA spręsti opūs klausimai nepraradę aktualumo ir šiandieną. Ir dabar katalikai mokslininkai, rūpindamiesi dorove, kelia šiuos klausimus įvairiuose lygmenyse, teikia siūlymus valdininkams, institucijoms.

LKMA III suvažiavime (1939 m. vasario 20–21 d.), kurio tikslas *iš visokių atžvilgių nagrinėti poaušrinę Lietuvą ir tuo kuo plačiausiai pasitarnauti mūsų lituanistikai – savo krašto istorijos pažinimui*¹⁰, V. Padolskis dalyvauja jau ne tik

⁶ Ten pat, p. 531.

⁷ S. Yla, Antrasis L.K. mokslininkų ir mokslo mėgėjų suvažiavimas, *LKMA Suvažiavimo darbai*, t. 2, Roma, 1973, p. 462–463.

⁸ Ten pat, p. 467–468.

⁹ Ten pat, p. 471–472.

¹⁰ *LKMA Suvažiavimo darbai*, t. 3, Roma, 1972, p. V (Pratartis).

kaip Vilkaviškio kunigų seminarijos, bet ir kaip VDU dėstytojas. Čia jo veikla itin aktyvi: pirmininkauja suvažiavimo darbo prezidiumui, kalba diskusijose, Teologijos–Religijos–Bažnyčios sekcijoje skaito pranešimą: „Vysk. A. Baranauskas ir Šventojo Rašto vertimas į lietuvių kalbą“¹¹.

Kartu su prof. Baliu Vitkumi (1898–1988) ir vyr. asistentu dr. Jonu Pankausku (1904–1966?) dr. kun. V. Padolskis buvo pakviestas į darbo prezidiumą. Jis tapo ir šio prezidiumo pirmininku. Suvažiavimas dirbo pagal V. Padolskio pasiūlytą reglamentą ir programą. Reikia pasakyti, kad V. Padolskio pateiktos suvažiavimo darbo taisyklės nebuvo naujiena. Pirmajame suvažiavime jas buvo parengęs Kazys Pakštas, antrajame – Antanas Salys (1902–1972).

Tačiau V. Padolskio, kaip ir A. Salio, taisyklėse suvažiavimo dalyviai nebeskirstomi į narius ir svečius (kaip buvo pirmojo suvažiavimo metu, taigi dingsta vienas punktas ir lieka 14), taisyklės yra konkretesnės, ta pati mintis pasakyta glaustai, neišsiplėčiant, nurodoma pranešimų ir paskaitų trukmė, suvažiavimo dalyvių teisės, išrinktųjų komisijų kompetencija, nutarimų priėmimo sąlygos¹² (žr. 2 priedą).

Teologijos sekcijoje (pirm. prel. Vincentas Borisevičius, sekretorius kun. Ladas Tulaba) buvo išklaustyti trys pranešimai: Lietuvos Marijonų provincijolo dr. kun. V. (korektūros klaida, turi būti Juozo) Vaišnoras „Kataliko kunigo veikla kovoje su rusifikacija prieškariniu metu“, prel. V. Borisevičiaus „Dorinis elementas vyskupo Motiejaus Valančiaus kūryboje ir veikloje“ ir jau minėtas dr. kun. V. Padolskio pranešimas „Vysk. A. Baranauskas ir Šventojo Rašto vertimas į lietuvių kalbą“. Reikia pasakyti, kad tai ne vienintelis mokslininko darbas Šventojo Rašto tema¹³ (tačiau L. Tulabos išvardytuose V. Padolskio darbuose nepaminėtas jo straipsnis „Šv. Rašto neklaidingumas (De inerrantia sacrae scripturae)“¹⁴).

Suvažiavimo metu V. Padolskis užfiksuotas kaip aktyvus pranešimų klausytojas, kartu su kunigais Pranu Venckumi ir Stasiu Yla įsitraukęs į diskusijas po J. Vaišnoros paskaitos ir siūlęs šia aktualia tema parašyti monografiją.

Dėmesio sulaukė ir kun. V. Padolskio pranešimas. Prelegentas, nupaskojęs Šventojo Rašto vertimų į lietuvių kalbą raidą iki vysk. Antano Bara-

¹¹ V. Padolskis, Vysk. A. Baranauskas ir Šventojo Rašto vertimas į lietuvių kalbą, *LKMA Suvažiavimo darbai*, t. 3, Roma, 1972, p. 84–98.

¹² A. Lėvanas, Trečiasis L.K. mokslininkų ir mokslo mėgėjų suvažiavimas, *LKMA Suvažiavimo darbai*, t. 3, p. 497–498.

¹³ L. Tulaba, Vyskupas Vincentas Padolskis (1904–1960), *LKMA Metraštinis*, t. 1, Roma, 1965, p. 288.

¹⁴ VUB RS, f. 267–204, p. 20–45.

nausko laikų, iškėlė aplinkybes, paskatinusias vyskupą šiam darbui. Nors nebaigtą vertimą vertino kritiškai, tačiau gražiai apibūdino vysk. A. Baranausko asmenybę: ... šis vysk. A. Baranausko darbas mums daug ko pasako: jis nuolat byloja apie nepaprastą vertėjo pasiaukojimą tą darbą dirbant ir duoda mums darbštumo pavyzdį; jis mus moko Dievo žodžiui meilės ir pagarbos – jis pats jį traktavo su didele meile ir pietizmu. Paskleisti Šv. Raštą mūsų žmonėse buvo jo karščiausias noras¹⁵. Neatsitiktinai tad prelegentas ragino dėti pastangas ir įkūnyti vyskupo troškimą – jo testamentą – paskleisti Šventąjį Raštą tautoje. Šiomis mintimis V. Padolskis ragina ieškoti galimybių šviečiamajai veiklai. Į tas mintis, kaip matysime, buvo atsižvelgta ir sekcijoje priimtuose nutarimuose. Paskaita sulaukė karštų diskusijų, kuriose dalyvavo lekt. Andrius Ašmantas (1906–1941), kun. Ladas Tulaba, dr. J. Vaišnora, MIC, kun. Jonas Paukštys, SJ (1899–1965), prel. Vincas Borisevičius, dr. kun. Mykolas Ražaitis (1893–1959)¹⁶.

Teologijos sekcija, išklausiusi prelegentų paskaitas bei diskusijas, nutarė pavesti dr. kun. J. Vaišnora, MIC, parašyti monografiją „Kunigų kova su rusifikacija“, parašyti platesnę studiją apie Šventojo Rašto vertimus, ypač susirūpinti Šventojo Rašto studijomis, jo propaganda žmonėms, lietuviškos literatūros rengimu Šventojo Rašto temomis, rašyti atskiroms Šventojo Rašto knygoms bei klausimams tinkamus komentarus. Taigi vėl, kaip matome sekcijos priimtame veiklos plane, inspiruotame V. Padolskio paskaitos, akcentuojama šviečiamoji veikla, jos svarba skleidžiant mokslo žinias.

Į Teologijos sekcijos vadovybę išrinkti šie asmenys: dr. kun. J. Vaišnora, MIC, dr. kun. P. Venckus, dr. kun. V. Padolskis, kun. S. Yla, prof. kun. Ladas Tulaba¹⁷. Be ankstesnių Teologijos sekcijos vadovybės narių, P. Venckus ir V. Padolskis išrenkami jau trečiai kadencijai.

Lietuvoje Katalikų akademija veikė tik aštuoniolika metų. Sovietmečiu uždaryta, ji neatgaivino veiklos ir vokiečių okupacijos metais.

Artėjanti sovietinė armija privertė daugelį lietuvių apsaugos ieškoti Vakaruose. Ilgainiui mokslininkams tarpusavyje bendraujant kilo mintis atkurti LKMA iševijoje. Pirmasis šią mintį iškėlė ir skatino ją realizuoti Lietuvos atstovas Paryžiuje Stasys Antanas Bačkis. Jis yra rašęs: „Paryžiuje savo bylose turėjau LKM Akademijos įstatus. 1952 m. birželio 5 d. pasiunčiau raštą Jų Ekscelencijoms V. Brizgiui ir V. Padolskiui, prel. M. Krupavičiui, prel. L. Tulabai, prof. K. Pakštui, prof. J. Brazaičiui, dr. Z. Ivinskiui, dr. A. Maceinai

¹⁵ V. Padolskis, Vysk. A. Baranauskas ir Šventojo Rašto vertimas į lietuvių kalbą..., p. 98.

¹⁶ A. Lėvanas, Trečiasis L.K. mokslininkų ir mokslo mėgėjų suvažiavimas..., p. 501–502.

¹⁷ Ten pat, p. 502.

ir dr. V.Viliamui. Jame kėliau mintį, kad reikia atgaivinti LKM Akademi-
ją<...> Siūliau imtis iniciatyvos Romoje, kur yra Šv. Kazimiero kolegija“¹⁸.

Nuo šių laiškų parašymo išėivijoje prasideda LKMA atkuriamasis laiko-
tarpis. 1952 m. pabaigoje, vysk. V.Padolskio prašomas, S.Bačkis jam išsiun-
čia LKMA Įstatų nuorašą¹⁹. 1954 m. S.Bačkis primena vysk. V.Padolskiui
apie LKMA. Pastarasis atsako, kad prieš dvejus metus nepavyko atkurti
Akademijos, tačiau šį rudenį Akademijos klausimu jis numatęs kalbėtis su
arkivyskupu J.Skvirecku.

Vysk. V.Padolskis, turėdamas darbo Katalikų akademijoje patirties, jau
nuo 1952 m. pradeda galvoti apie Akademijos veiklą ir 1954 m. suburia ini-
ciatorių LKMA atkurti grupę. Prasideda antrasis aktyvus jo veiklos Lietuvių
katalikų mokslo akademijoje laikotarpis.

Tvirtumo lietuviams katalikams teikė labai svarbus aktas: 1951 m. gegu-
žės 13 d. Lietuvių katalikų pasiaukojimas Nekalčiausiai Marijos Širdžiai (ga-
lima priminti, kad V.Padolskis į Romą buvo atvykęs tik prieš porą mėnesių).
Dokumentą pasirašė 20 asmenų: arkivyskupas Juozapas Skvireckas, vysku-
pas Pranciškus Petras Būčys, MIC, vyskupas Vincentas Padolskis ir kiti²⁰.

1954 m. gruodžio 30 d. vysk. V.Padolskio vadovaujama dešimties inicia-
torių grupė (prel. L.Tulaba, dr. Z.Ivinskis, prof. kun. A.Liuima, SJ, kun. J.Sa-
kevičius, MIC, dr. kun. J.Vaišnora, MIC, dr. kun. S.Matulis, MIC, dr. kun.
K.Reklaitis, MIC, dr. kun. V.Balčiūnas, dr. kun. V.Kazlauskas ir dr. kun.
J.Petraitis) sudarė penkių asmenų LKMA atkurti Reorganizacinę komisiją
(vysk. V.Padolskis, prof. J.Eretas, prof. Z.Ivinskis, prof. kun. A.Liuima, SJ, ir
dr. kun. J.Vaišnora, MIC). Siekiant išlaikyti Akademijos tęstinumą, į Reorga-
nizacinę komisiją buvo įtraukti Lietuvoje veikusios LKMA 1940 m. Centro
valdybos nariai profesoriai: J.Eretas ir Z.Ivinskis.

1955 m. vasario 16 d. Reorganizacinė komisija pasirašė LKMA atkūrimo
aktą ir parašė Atsišaukimą Akademijos atkūrimo reikalu²¹ (žr. 3 priedą), ku-
rį paskelbė spaudoje, kviesdama visus po pasaulį išsibarsčiusius Akademi-
jos narius bendram darbui. Tuo pat metu į italų kalbą išverčiami ir išėivijos
sąlygoms pritaikomi LKMA Įstatai. Galima manyti, kad Reorganizacinė ko-

¹⁸ S.Bačkis, Akademijos 60 metų sukaktis, *LKMA Suvažiavimo darbai*, t. 12, Roma, 1987, p. 18.

¹⁹ Lietuvių katalikų mokslo akademijos įstatai, *LKMA archyvo kopijos*. Asmeninis dr. A.Vasiliauskienės archyvas.

²⁰ VUB RS, f. 267-372.

²¹ Atsišaukimas Lietuvių katalikų mokslo akademijos atkūrimo reikalu, *LKMA archyvo ko-
pijos*. Asmeninis dr. A.Vasiliauskienės archyvas.

misija ne itin daug sulaukė atsakymų pasirodžius spaudoje atsišaukimui. Tad kreiptasi personaliai: gegužės pabaigoje (taigi praėjus trims mėnesiams) rašomi asmeniniai laišakai prelatams²² (žr. 4 priedą) ir kunigams, turintiems daktaro laipsnius²³ (žr.5 priedą). Laiškai siunčiami kartu su spaudai išsiuntinētu atsišaukimu bei naujai parengtais Įstatais.

Laiškuose nurodyta LKMA šviečiamosios bei organizacinės veiklos svarba, kuri padėtų plėsti LKMA mokslinius darbus. Kaip matyti iš 5 priedo, laiškuose akcentuojami Akademijos artimieji tikslai – darbas išeivijoje, ir perspektyviniai – darbas laisvoje Lietuvoje: *katalikiškojo mokslo kūrimas lietuviškoje dvasioje ir jo skleidimas lietuviškoje aplinkoje, patenkinimas jau dabar, tremtyje, kylančių religinių ir kultūrinių mūsų tautiečių reikalų. Atliekant šitą uždavinį, tuo pačiu organizuotai bus pasiruošta ir ateities darbams Tėvynėje.*

Reorganizacinė komisija sudarė atsiliepusiųjų sąrašus, parengė balsavimo taisykles ir korespondenciniu būdu suorganizavo rinkimus (laiškai buvo išsiuntinėti 1956 m. sausio 19 d.)²⁴.

Po rinkimų sudaryta šešių asmenų Centro valdyba: pirmininkas vysk. Vincentas **Padolskis**, du vicepirmininkai – prof. Zenonas **Ivinskis** ir dr. kun. Juozas **Vaišnora**, MIC, sekretorius – prof. kun. A. **Liūima**, SJ, išdininkas dr. prel. L. **Tulaba**, archyvaras dr. kun. Vytautas **Balčiūnas**²⁵.

1956 m. balandžio 13 d., kai korespondenciniu būdu išrinkta valdyba susirinko į pirmąjį posėdį, LKMA gretose jau buvo 86 nariai²⁶. 1956 m. spalio 9 d. Italijos policijoje buvo įregistruoti Įstatai²⁷. Tad Vakaruose LKMA atkurta 1956 m. Intensyvus atkuriamasis laikotarpis gana ilgas – beveik dveji metai: 1954 m. gruodžio 30 d. – 1956 m. spalio 9 d.

*Akademią neiškrito iš debesų, nebuvo kieno nors užmačios ar užsispyrimo darbas, bet Dievo įkvėptos minties brendimas, gausiai lydimas Dievo malonių, – 1982 m. kalbėjo prof. A. Liūima, SJ*²⁸.

²² Didžiai Gerbiamas Prelate. 1955 m. gegužės 29 d. laiškas, LKMA archyvo kopijos. Asmeninis dr. A. **Vasiliauskiens** archyvas.

²³ Didžiai Gerbiamas Kunige Daktare. 1955 m. gegužės 30 d. laiškas, LKMA archyvo kopijos. Asmeninis dr. A. **Vasiliauskiens** archyvas.

²⁴ R. **Krasauskas**, Lietuvių katalikų mokslo akademijos veikimo ir darbų apžvalga (1954–1965), LKMA *Metraštis*, t. 1, Roma, 1965, p. 330.

²⁵ P. **Rabikauskas**, Suvažiavimo darbų eiga, LKMA *Suvažiavimo darbai*, t. 4, Roma, 1961, p. 287.

²⁶ Č. **Grincevičius**, Penktojo LKM Akademijos suvažiavimo eiga, LKMA *Suvažiavimo darbai*, t. 5, Roma, 1964, p. 604.

²⁷ S. **Bačkis**, Akademijos 60 metų sukaktis..., p. 20.

²⁸ A. **Liūima**, Lietuvių katalikų mokslo akademijos XII suvažiavimo ir jos 60 metų sukakties minėjimo darbų eiga, LKMA *Suvažiavimo darbai*, t. 12, Roma, 1987, p. 380.

1961 m. rudenį profesorius Zenonas **Ivinskis** Čikagoje vykusiame LKMA V Suvažiavime, kalbėdamas apie atkurtos Akademijos svarbą, akcentavo ir jos tikslą – jaunų mokslininkų ugdymą, pabrėždamas tam būtinas sąlygas: organizacinę ir šviečiamąją veiklą. Jis sakė: *Kai jau Akademija atsikūrė, reikia iš jos išauginti pajėgią, stiprią, veiklią ir aukšto lygio lietuvių katalikų mokslo organizaciją. Iš senosios kartos turime mokslo srityje pasižymėjusių specialistų. Svarbu tačiau į Akademiją pritraukti ne tik visus anuos žymesnius katalikų mokslininkus, bet ir kitus, kurie nori nuoširdžiai su ja bendrauti. Svarbu ne tik surinkti asmenis, turinčius mokslinius titulus ir dirbančius tarptautinėse mokslo institucijose, bet dar labiau yra pribrendęs reikalas į Akademiją suburti tikrai pajėgius iš jaunos kartos. Akademija nevirš užkonservuota senų pensininkų archyvine įstaiga, bet ji eis su gyvenimu ir ims tekėti gyvo kūrybinio bei mokslinio darbo srove, jei ji kuo daugiau sujungs jaunų lietuvių katalikų intelektualinių jėgų iš šio kontinento, iš priaugančios jaunosios mokslininkų kartos... Naujai atkurtos Akademijos veiklai, lyg tam trapiam, jaunam želmenėliui, reikia geros užuovėjos, dar daugiau – reikia šiltnamio atmosferos. Bet čia galiu su padėka ir optimizmu į ateitį pasakyti, jog kaip tik šiame kontinente atsirado kilnios dvasios lietuvių katalikų mokslo bei kultūros puoselėtojų, jautrių sodininkų, kurie įgalino Akademiją pasireikšti²⁹.*

Reikia pasakyti, kad istoriku **Z.Ivinskiu** vysk. **V.Padolskis** domėjosi dar iki savo atvykimo į Romą. Antai 1950 m. sausio 5 d. dėkodamas už šventinius sveikinimus, vyskupas džiaugiasi, kad **Z.Ivinskis** parašė straipsnį „Draugui“ apie Šventuosius Metus, nes jis pats buvęs prašytas, tačiau negalėjęs gauti reikiamos medžiagos. Vyskupas istorikui dėl finansų (už straipsnius periodikoje) pataria kreiptis į dr. kun. **P.Prunskį** ir prof. **Vaičiulaitį**³⁰.

V.Padolskiui labai rūpėjo ir jaunimo, ypač ateitininkų veikla. Laiške **A.Razmai** vyskupas konstatuoja, kad gana mažas moksleivių skaičius stoja į ateitininkus, nemaža jų pasirenka skautiją. Jis ieško priežasčių, kurias mato ne išorėje, o asmeniniame pavyzdyje: *arba mūsų jaunuoliams trūko katalikiško entuziazmo, kuris juos vestų į giliau ideologinę jaunimo organizaciją, arba kad ateitininkai nemokėjo ar neįstengė jiems užimponuoti, arba, kad jiems trūksta apaštalavimo dvasios, užsidegimo savo idealų meile užkrėsti kitus*³¹. Tad ir LKMA nariai turi degti mokslinė, šviečiamąja ir organizacine veikla, gebėti uždegti jaunimą.

Tolesnei Akademijos veiklai reikėjo suburti mokslininkus, sudaryti sąlygas jų mokslinės veiklos raiškai. Buvo nuspręsta tęsti tarpukario Lietuvos suvažiavimų tradicijas. Parengiami LKMA moksliniam suvažiavimui rengti

²⁹ Č. **Grincevičius**, Penktojo LKMA Suvažiavimo eiga., p. 605.

³⁰ VUB RS, f. 198–461.

³¹ VUB RS, f. 198–1254.

nuostatai³². V.Padolskio vadovaujama Centro valdyba 1957 m. gegužės 31 d. LKMA nariams išsiuntinėjo laiškus – kvietimus į pirmąjį išėivijoje atkurtos Katalikų akademijos suvažiavimą³³ (žr. 6 priedą). Kaip matyti iš dokumento, suvažiavimo darbas buvo numatytas šešiose sekcijose: teologijos, filosofijos, sociologijos, teisės, istorijos ir medicinos. Be to, LKMA Centro valdyba, įvertindama savo akademiko profesoriaus Stasio Šalkauskio nuopelnus Lietuvos mokslui, nutarė čia iškilmingai paminėti jo mirties penkio-liktojas metines.

Paskelbtos temos, atsakančios į iškeltą suvažiavimo tikslą – *Lietuvių mokslo problemos naujausių Katalikų Bažnyčios direktyvų šviesoje* – rodo, kad LKMA buvo mokslo ir tikėjimo sąjungos skelbėja. Ši LKMA veiklos kryptis išėivijoje tapo svarbiausia Katalikų akademijos misija, siekusi įgyvendinti popiežių keltas idėjas.

1957 m. spalio 2–4 d. Romoje vyko pirmasis išėivijoje, o iš viso jau ketvirtas LKMA suvažiavimas. Vysk. V.Padolskis to vienintelio suvažiavimo, vykusio jo vadovavimo Akademijai metu, Lietuvių Šv. Kazimiero kolegijos koplyčioje aukojo šv. Mišias ir sakė pamokslą, kalbėjo pradėdamas ir užbaigdamas suvažiavimą. Minėtas kalbas yra perteikęs Paulius Rabikauskas, SJ³⁴.

Pamokslo metu vysk. V.Padolskis konstatavo empirinių mokslų ir techninės pažangos aukštinimą, primindamas, kad būtina pasikelti virš regimos ir apčiuopiamos tikrovės prie Amžinosios Tiesos ir Išminties – kiekvieno mokslo šaltinio ir tikslo³⁵.

Suvažiavimo atidarymo kalboje (žr.7 priedą) vyskupas minėjo LKMA atkūrimo iniciatorių dr. S.A.Bačkį, kalbėjo apie atliktus darbus ir viltį, kad Akademia, liudydama tęstinumą, galėtų gyvuoti.

Diskusijų metu dr. kun. Pranui Gavėnui, SDB, iškėlus LKMA šviečiamosios veiklos svarbą, kad viskas, kas suvažiavimo metu svarstoma, *būtų kuo plačiau skleidžiama mūsų visuomenėje, ypač jaunimo tarpe*³⁶, nes jis susidomėjo Akademia ir laukia iš LKMA religinio turinio darbų. Akademijos pirmininkas V.Padolskis informavo suvažiavimo dalyvius, kas daroma spau-

³² Lietuvių katalikų mokslo akademijos Moksliniam suvažiavimui ruošti nuostatai, VUB RS, f. 267–330.

³³ LKM Akademijos Centro valdybos 1957 m. gegužės 31 d. laiškas, LKMA archyvo kopijos, Asmeninis dr. A.Vasiliauskiens archyvas.

³⁴ P.Rabikauskas, Suvažiavimo darbų eiga, LKMA Suvažiavimo darbai, t. 4, p. 285–302.

³⁵ Ten pat, p. 286.

³⁶ Ten pat, p. 290–291.

dos reikalu, kad padedant geraširdžiams tautiečiams greitai pasirodysią pirmieji LKMA leidiniai – dr. kun. J. **Vaišnoros** ir prof. Z. **Ivinskio** darbai. Pirmininkas kalbėjo, kad *nors populiarios religinės literatūros leidimas nėra tarp pirmųjų Akademijos uždavinių, tačiau Akademijos valdyba, atsiradus galimybėms, neatsisako skatinti ir šį reikalą*³⁷.

Po dr. kun. Stepono **Matulio**, MIC, paskaitos „Lietuva ir Apaštalų Sostas 1795–1940“, V. **Padolskis** prisiminė įvykius nunciजाus arkivysk. R. **Bartoloni** laikais ir pažymėjo, kad *ir valstybės vyrai turi pareigą savo gyvenime laikytis krikščioniškosios moralės ir negali reikalauti, kad Šventojo Sosto atstovas savo elgesiu pripažintų visa esant tvarkoje, kai iš tikrųjų buvęs viešas papiktinimas*³⁸.

LKMA pirmininkas V. **Padolskis** įžanginiu žodžiu pradėjo minėjimą, skirtą prof. S. **Šalkauskiui** (žr. 8 priedą). Jis pasidžiaugė, kad į suvažiavimą atvyko lietuviškai kalbantis Latvijos vyskupas Bol. **Sloskans**, kuris daug metų už tikėjimą buvo kankintas Solovkų lageriuose, taip pat kiti svečiai, liudijantys Akademijos pripažinimą. V. **Padolskis** pristatė ir prof. J. **Eretą**, pasiaukojamai dirbantį Lietuvai, pateikė trumpą prof. S. **Šalkauskio** charakteristiką, nes ne tik asmeniškai jį pažinojęs, bet ir *skaitęs jo raštus, jam negalėčiau padaryti jokių priekaištų, kas liečia jo teologines mintis. Tai asmuo, kuriuo Lietuvos vyskupai visur ir visuomet galėjo pasitikėti, kurį visur ir visuomet galėjo priešakyje katalikiškų organizacijų ir sąjūdžių statyti. Dieve duok, kad jis ir miręs mūsų tautos priešakyje stovėtų ne tik savo mokslu, bet ir savo gyvenimo šventumo pavyzdžiu.*

Po prof. J. **Ereto** paskaitos, skirtos prof. Stasiui **Šalkauskiui**, minint jo mirties 15-ąsias metines, vyskupas V. **Padolskis** pabaigos žodžiu (žr. 9 priedą) uždarydamas suvažiavimą kalbėjo apie knygos, skirtos prof. S. **Šalkauskiui** idėjos kilimą, jos realizavimą – rengimą spaudai ir jos autorių prof. J. **Eretą**: *Mes, lietuviai katalikai, džiaugiamės ir Jumis, Pone Profesoriau, esame didžiai dėkingi, kad dideliu savo įnašu mūsų tautai Jūs tikrai neįkainojamai daug esate pasidaravęs. Katalikiškoji Lietuva niekuomet to neužmirš.*

LKMA pirmininkas kalbėjo apie ateities darbus, naują Akademijos suvažiavimą Šiaurės Amerikos žemyne, nes ponai Rudžiai iš Čikagos maloniai sutiko globoti, remti ir garsinti būsimąjį suvažiavimą, kad LK mokslo akademija galėtų pasireikšti tarptautinėje plotmėje. Vyskupas akcentavo, kad pirmas Akademijos uždavinys – išleisti šio suvažiavimo darbus, išspausdinti skaitytas paskaitas. LKMA pirmininkas dėkojo visiems dalyviams ir įvykusį suvažiavimą įvertino „gerai“, atkreipdamas dėmesį į sąlygas, kuriomis jis buvo organizuotas.

³⁷ Ten pat, p. 291.

³⁸ Ten pat, p. 295.

Pirmininkui paprašius, suvažiavimas užbaigtas giesme „Marija, Marija“.

Tai buvo paskutinis suvažiavimas, kuriame dalyvavo vysk. V. Padolskis. Penktasis LKMA suvažiavimas įvyko praėjus metams po vyskupo mirties.

Itin reikšminga LKMA veikla – pirmininko V. Padolskio visapusiškai remta prof. Juozo Ereto vieša paskaita Romos popiežiškajame Grigaliaus universitete 1958 m. lapkričio 30 d., skirta Vladimirui Solovjovui ir jį garsinusiems lietuviams „Il camino del pensiero di Vladimir Solovjov verso l' Occidente“. Paskaitoje, be Jo Eminencijos kardinolo Pizzardo, Grigaliaus universiteto ir Orientalistinio instituto rektorių, dalyvavo daug Romoje gyvenančių įvairių tautybių profesorių: vokiečių, belgų, prancūzų, ispanų, italų ir kitų, taip pat būrys studentų³⁹. Ši paskaita, kaip ir prieš tai vykęs LKMA suvažiavimas, buvo svarbus Akademijos pasirodymas pasauliui, jos pripažinimas.

Reikia pasakyti, kad pirmosios kadencijos LKMA Centro valdyba Akademiją sustiprino 1956 m. spalio 17 d. įtraukdama į savo sudėtį LKMA narius Čikagoje, kurie buvo susibūrę į savarankišką vienetą. Tad nuo vysk. V. Padolskio pirmininkavimo laikų stambesnėse lietuvių gyvenvietėse buvo pradėti kurti LKMA skyriai (tuo metu jie vadinti židiniais) – tokių skyrių per visą Katalikų akademijos veiklą išėivijoje buvo įkurta 12.

Būtina paminėti dar porą svarbių LKMA Centro valdybos išėivijoje darbų pirmosios kadencijos metu. Pirmiausia – LKMA veiklos programa, kurios aiškia kryptį nurodė dr. kun. Vytautas Balčiūnas⁴⁰. 1957 m. viduryje Akademijos Centro valdyba visiems nariams išsiuntinėjo jo parengto projekto „Dabartinės LKM Akademijos veiklos metmenys tremties uždavinių šviesoje ir tolesni jos galimūmai bendros užsienio lietuvių katalikų veiklos rėmuose“ pirmąsias dvi dalis („Tremties uždaviniai“ ir „Lietuvių katalikų mokslo akademijos veikla“)⁴¹. Trečiąją dalį, kurią autorius pavadino „Užsienio lietuvių katalikų veikla“, Akademijai pateikė tų pačių metų spalio pabaigoje su laišku⁴² (žr. 10 priedą).

³⁹ 1959 m. sausio 11 d. Lietuvių katalikų mokslo akademijos raštas, VUB RS, f. 267–330.

⁴⁰ A. Vasiliauskienė, Prelatas Vytautas Balčiūnas. Deimantinio kunigystės jubiliejaus proga, *Amžius*, 1993, gruodžio 4–10, Nr. 49, p. 12; A. Vasiliauskienė, Lietuvių katalikų mokslo akademijos nariui prelatui Vytautui Balčiūnui deimantinis kunigystės jubiliejus, *Vakarinės naujienos*, 1993, rugsėjo 24, Nr. 184, p. 5; A. Vasiliauskienė, 60 kunigystės metų, *Apžvalga*, 1993, rugsėjo 24–30, Nr. 38, p. 1; A. Vasiliauskienė, Prelatui Vytautui Balčiūnui – 85, *Apžvalga*, 1995, lapkričio 24–30, Nr. 47, p. 8.

⁴¹ Dabartinės LKM Akademijos veiklos metmenys tremties uždavinių šviesoje ir tolesni jos galimūmai bendros užsienio lietuvių katalikų veiklos rėmuose, VUB RS, f. 267–330.

⁴² 1957 m. spalio 31 d. kun. Vytauto Balčiūno laiškas t. A. Liuišimui SJ, LKMA archyvo kopijos. Asmeninis dr. A. Vasiliauskienės archyvas.

Rengiant tokį projektą neabejotina, kad jo autorius dr. kun. V. Balčiūnas ne kartą įvairias detales aptarė su LKMA pirmininku vyskupu V. Padolskiu. V. Balčiūnui reikėjo gerai žinoti LKMA veiklą tarpukario Lietuvoje, numatyti Lietuvos mokslo ir kultūros išsaugojimo Vakaruose, pavergtos tėvynės išlaisvinimo galimybes, kad į Lietuvą būtų galima sugrįžti su sukauptu dvasiniu turtu. Tai pasakyta minėtų „Metmenų“ įžangoje: „Idėjos keičia žmones. Dvasinė kultūra yra visokio tautos gerbūvio pagrindas. Išmintingai rūpinasi tautos ateitimi, kas stengiasi kurti didingą, žmogaus vertą idėjų pasaulį ir ant jo statyti visapusiškai išsišakojusią dvasinę tautos kultūrą. Idėjų pasaulį tautoje lemiamai formuoja intelektualinis tautos elitas. Tikrai išmintingai rūpinasi dvasine tautos kultūra, kas rūpinasi šio elito paruošimu ir išugdymu“.

Iš LKMA veiklos programos išplaukė ir kitas svarbus darbas – rūpinimasis religinės literatūros leidimu. Apie jį, kaip minėjome, kalbėta ir suvažiavimo metu, apie tai rašoma LKMA komisijos (pirmininkas dr. kun. V. Balčiūnas, sekretorius – prof. kun. Paulius Rabikauskas, SJ), sudarytos knygų leidybos klausimams, 1958 m. gruodžio 11 d. kreipimesi⁴³. Dokumente kalbama apie religinės literatūros lietuvių kalba stoką išėivijoje bei okupuotoje Lietuvoje, kur „trys milijonai mūsų brolių stovi prieš visišką tuštumą, kur neprasiskverbiam joks šviesos spindulėlis< ...> būdami aklinais atskirti nuo dvasinės kultūros šaltinių, neturi nė būtinausių sąlygų paruošti ką nors ateičiai“. Kreipimesi primenama, kad šis klausimas buvo svarstytas prieš pusę metų, t. y. 1958 m. gegužės 4 d. Romos lietuvių kunigų sąjungos susirinkime, kuriame dalyvavo ir vysk. V. Padolskis. Sudaryta komisija (dr. kun. V. Balčiūnas, dr. kun. Pranas Brazys, MIC, dr. kun. Paulius Jatulis, prof. kun. Paulius Rabikauskas, SJ, ir dr. kun. Juozas Zeliauskas, SDB, vėliau pranciškonai savo atstovu paskyrė kun. Viktorą Gidžiūną, OFM, – taigi po vieną atstovą nuo kiekvienos iš keturių vienuolijų).

Komisija svarstė ne tik knygų parinkimo, spausdinimo, bet ir platinimo galimybes, kurios, kaip pabrėžiama rašte: *Taip pat ne mažiau svarbios norimam tikslui – religiniam tautiečių švietimui ir sąmoninimui pasiekti*. Tai šviečiamosios bei organizacinės veiklos įprasminimas. Šiam užmojiui pritarė JAV Kunigų vienybės seimas (1958 m. rugsėjo 25 d.), pasiryždamas sudaryti knygų leidimo fondą, įsteigti Šv. Kazimiero spaudos draugiją ir kreiptis į konfratrus finansinės paramos bei pagalbos platinant.

Minėtame kreipimesi prašoma pranešti, ką kas turi parengęs ar rengia spausdinti; palaikyti šią iniciatyvą idėjomis bei patarimais, be to, paremti

⁴³ VUB RS, f. 267–322, p. 8.

materialiai ar surasti mecenatų, nes *Visi esame įsitikinę, kad šalia pasirengusių žmonių, vertingi spausdiniai bei rankraščiai bus didžiausias turtas, kurį mes galėsime parsivežti Tėvynėn ar parsiušti į ją, atsiradus pirmai galimai progai.*

Kreipimasis išsiuntinėtus kartu su knygoms leisti parengimo nuostatais, kuriuos sudarė šeši punktai (žr. 11 priedą). Nurodyta 13 temų, kurios jau rengiamos serijai „Šviesa ir Tiesa“. Pateikiami ir 15 reikalingų krypčių pavyzdžiai, išvardytos 62 temos. Štai kokios numatytos temų kryptys (jų, kaip minėta, penkiolika): Tikėjimas ir mokslas, Didžiosios Tiesos, Žmogaus problema, Gyvenimas Dievuje, Mūsų išganymo paslaptis, Šv. Raštas, Bažnyčia istorijos tarpsniuose, Bažnyčia savo organizacijoje, Problemos apie pasaulį ir Bažnyčią, Bažnyčia ir liturgija, Krikščioniškoji literatūra, Krikščioniškasis menas, Atsiskyre broliai, Dievo ieškojimas ir pagonys, Katalikiškoji Lietuva praeityje ir dabartyje. Reikia pasakyti, kad šiomis kryptimis dirbama ir šiandieną.

Minėtos serijos leidimo idėja rėmėsi tuo, kad reikia rengti ne vien mokslinius veikalus, bet ir leidinius, teologiškai stiprius bei suprantamus vidutinio išsilavinimo lietuviams, pamokančius, kaip gyvenime žmonėms laikytis Bažnyčios mokymo.

Tačiau vysk. V. [Padolskis](#) nesulaukė nė vieno šios serijos tomo. Jau po jo mirties, trūkstant finansų leidybai, dr. kun. V. [Balčiūnas](#) 1963 m. birželio 11 d. metams išvyko į JAV, tačiau knygų leidyba, tik jau kitu pavadinimu, sulaukė jį čia visam likusiam gyvenimui. 1967 m. pasirodė pirmoji serijos „Krikščionis gyvenime“ knyga „II Vatikano susirinkimo dokumentai. I dalis – Konstitucijos“ (jas vertė prel. Vytautas [Balčiūnas](#) ir Anicetas [Tamošaitis](#), SJ). Tad, praėjus 10 metų nuo idėjos iškėlimo, 9-eriems metams nuo jos suformavimo ir 7-eriems metams po vysk. V. [Padolskio](#) mirties, pasirodė LKMA akademijos pirmininko svajotas leidinys, labai svarbus išėivijos lietuviams.

Itin ryškiai LKMA pirmininko vysk. V. [Padolskio](#) veikla atskleidžiama 1959 m. gegužės 25 d. Centro valdybos pranešime, kuris buvo išsiuntinėtus kiekvienam Akademijos nariui (žr. 12 priedą). Šis dokumentas, kuriame apžvelgiama pirmųjų trejų metų LKMA veikla išėivijoje, akivaizdžiai rodo Akademijos atkūrimo datą – 1956 metus. Kalbama apie Centro valdybos intensyvią bendravimo su savo nariais formą: korespondencinį būdą.

Šis dokumentas taip pat rodo Akademijos, kaip katalikiškos institucijos, pozicijos stabilumą Šventojo Sosto požiūriu: sveikinimo telegramas atsiunčia popiežiai [Pijus XII](#) ir [Jonas XXIII](#). Tai, be abejo, visos Centro valdybos, ypač prof. A. [Liuimos](#), SJ, ir pirmininko vysk. V. [Padolskio](#) nuopelnas, padė-

jęs tvirtą pagrindą tolesnei Akademijos veiklai. Reikia manyti, kad toks pripažinimas atvėrė kelius į Vatikano archyvus LKMA nariams, ir ne tik dvasininkams, kaip Pauliui [Rabikauskui](#), SJ, Pauliui [Jatuliui](#) bei kitiems, bet ir pasauliečiui prof. Zenonui [Ivinskiui](#).

Baigiantis trejų metų išrinktos Centro valdybos kadencijai, buvo rengiamasi naujiems rinkimams. Buvo parengtos korespondencinių rinkimų taisyklės (žr. 13 priedą), kurios kartu su kandidatų į Centro valdybą ir kandidatų į Revizijos komisiją sąrašais ir su rinkimų biuleteniais buvo išsiuntintos LKMA nariams⁴⁴. Tačiau išsiųstuose biuleteniuose nebėra vysk. V. [Padolskio](#) pavardės. Prel. L. [Tulaba](#) rašė: „Kuklumas kartais jį darydavo tiesiog neteisingą savęs atžvilgiu: jis bevelijo kitiems priskirti nuopelnus, kitus laikyti aukštesniais už save, nors objektyviai tai nebuvo teisinga“⁴⁵. Todėl galima teigti, kad vyskupas V. [Padolskis](#) dėl minėtų priežasčių, taip pat turėdamas ir ganėtinai daug darbo kaip Šv. Kazimiero kolegijos rektorius, be to, matydamas LKMA mokslinio sekretoriaus prof. kun. A. [Liūimos](#) organizacinius gebėjimus, atsisakė net kelti savo kandidatūrą būsimuosiuose rinkimuose į naująją LKMA Centro valdybą. Į naująją, antrąją išėivijoje LKMA Centro valdybą buvo pasiūlyta 16 kandidatų, į Revizijos komisiją – 10. Įrašyta pakartotinė nuoroda, kad į Centro valdybą įrašyti ne daugiau kaip šešias pavardes iš pateikto kandidatų sąrašo, o į Revizijos komisiją – ne daugiau kaip tris pavardes.

1959 m. lapkričio 30 d. Bendraraštyje LKMA Centro valdyba rašo, kad buvo išsiųsti balsavimo vokai 94 nariams. Gauti atsakymai iš 71, taigi rinkimuose balsavo 75 % LKMA narių (1956 metų rinkimuose dalyvavo 89% narių).

Pagal Rinkimų komisijos protokolą 1959 m. rugpjūčio 19 d. balsų dauguma į naująją LKMA Centro valdybą išrinkti prof. Zenonas [Ivinskis](#) (66 balsai), prof. kun. Antanas [Liūima](#), SJ, (66 balsai), dr. kun. Vytautas [Balčiūnas](#) (45), dr. kun. Juozas [Vaišnora](#), MIC, (42), dr. kun. Pranas [Brazys](#) (32) ir dr. prel. Ladas [Tulaba](#) (31). Į Revizijos komisiją išrinkti prof. Juozas [Eretas](#) (55), prof. Jonas [Grinius](#) (32) ir dr. Eduardas [Turauskas](#) (32)⁴⁶.

Per pirmosios Centro valdybos kadenciją LKMA sustiprėjo, išaugo, tapo žinoma ir tai neabejotinas jos pirmininko dr. vysk. V. [Padolskio](#) nuopelnas.

⁴⁴ Rinkimo taisyklės. Kandidatų į Centro valdybą sąrašas Nr. 1. Kandidatų į Revizijos komisiją sąrašas Nr.2, *LKMA archyvo kopijos*. Asmeninis dr. A. [Vasiliauskienės](#) archyvas.

⁴⁵ L. [Tulaba](#), Vyskupas Vincentas [Padolskis](#) (1904–1960), p. 286.

⁴⁶ 1959 m. lapkričio 30 d. Bendraraštis Nr. 1, *LKMA archyvo kopijos*. Asmeninis dr. A. [Vasiliauskienės](#) archyvas.

Tyrinėjant vyskupo kaip LKMA pirmininko veiklą, galima pastebėti keletą svarbių darbų, skirtų Akademijos veiklai plėsti, jos įvaizdžiui formuoti. Pirmas ir galbūt vienas svarbiausių veiksnių – tinkamų bendradarbių parinkimas. Jau į Reorganizacinę komisiją įtrauktas prof. kun. A. [Liuima](#), SJ, tapo nepamainomu sekretoriumi, daugelio idėjų generatoriumi, vėliau, 1959 m., už savo aktyvią organizacinę veiklą išrinktas pirmininku – tai antrasis ir paskutinis LKMA pirmininkas išėivijoje. Labai reikalingą darbą, kaip minėta, atliko archyvaras dr. kun. Vytautas [Balčiūnas](#). Jo parengto LKMA veiklos projekto išvalgos aktualios ir nūdienai, jo iniciatyva leistoji serija „Krikščionis gyvenime“ teikia ir žinių, ir dvasinės stiprybės šiandieną.

Kitas svarbus vyskupo V. [Padolskio](#), kaip LKMA pirmininko veiksnys – tai gebėjimas dar beatsikuriančią, o vėliau jau ir atkurtą Akademiją pristatyti aukštuose pasauliečių bei dvasininkų lygmenyse. Lietuvių katalikų mokslo akademiją pripažino Italijos pasaulietinė valdžia, Šventasis Sostas, pagausėjo Akademijos narių skaičius – taigi lietuviai mokslininkai pripažino jos reikalingumą. Akademija išsiveržė ir į platesnį akiratį: vykusio suvažiavimo metu apie ją skleista žinios italų spaudoje, prof. Juozas [Eretas](#) skaitė viešą paskaitą apie S. [Šalkauskį](#) – V. [Solovjovo](#) veiklos garsintoją ir ji sulaukė Italijos visuomenės susidomėjimo. Tuo būdu Akademija tapo žinoma ir tai įpareigojo jos narius mokslinei veiklai. O ir pati LKMA skatino savo narių mokslinę brandą. Tad neatsitiktinai galime teigti, kad jau Centro valdybos pirmosios kadencijos metu LKMA buvo padėti tvirti pamatai, ant kurių išėivijoje daugiau kaip 30 metų tikėjimo ir mokslo pagrindu buvo statoma lietuvių katalikų mokslo šventovė – Katalikų Akademija.

Akademijos veikloje šalia mokslinių darbų, atsižvelgiant į susidariusias sąlygas, formavosi naujos krypties užuomazgos: įsijungta į politinę veiklą dėl dvasinės religinės laisvės. Tik speciali komisija rinkti dokumentinei medžiagai apie Lietuvos religinę padėtį susibūrė jau po vysk. V. [Padolskio](#) mirties⁴⁷.

Dr. vysk. V. [Padolskis](#) neilgai galėjo pasidžiaugti savo darbo rezultatais – 1960 m. Viešpats pasišaukė jį Amžinybėn. Akademija, pagerbdama savo pirmininką, pirmajame LKMA Metraščio tome įdėjo apie jį dr. prel. Lado [Tulabos](#) straipsnį skyriuje „Mūsų mirusieji“. Taip buvo suformuota Akademijos leidinio *LKMA Metraštis* struktūra, kurios su nedideliais pakeitimais bei papildymais laikomasi ir šiandieną. Tad netgi ir tuo, sakytume, pavėluo-

⁴⁷ Lietuvių katalikų mokslo akademijos Lietuvių studijų instituto statutas; Lietuvių instituto įstatatai, VUB RS, f. 267–330.

tu nekrologu, dr. vysk. V. Padolskis kukliai tęsia LKMA *Metraščių* struktūros sisteminimą.

V. Padolskis rūpinosi ne tik Lietuvių katalikų mokslo akademija, Šv. Kazimiero kolegija, bet ir visais lietuvių reikalais. Kad ir netiesiogiai, su religine veikla jungė tautinę bei politinę veiklą. Romoje suorganizavo pamaldas už bolševikų persekiojamą Bažnyčią. Ieškodamas jai užtarimo, važinėjo po Europą bei Ameriką, prašydamas vyskupų bei vyriausybių atstovų užtariamo, bendravo su spaudos atstovais, su šalpos organizacijų vadovais. Visų prašė medžiaginės ir moralinės, politinės ir dvasinės paramos lietuviams išeiviams ir bolševikų okupuotai Lietuvai. Vysk. V. Padolskis buvo Vyriausiosios Popiežiškos Emigracijos komisijos narys, atstovavo joje lietuvių reikalams. Jis priklausė Tylos Bažnyčios komitetui, kurio tikslas buvo nuolat apeliuoti į laisvo pasaulio sąžinę kenčiančios Bažnyčios naudai. Vysk. V. Padolskis atstovavo Lietuvos Bažnyčios ir visiems lietuvių katalikų reikalams prie Šv. Sosto. Tai buvo didelė Dievo malonė priverstiems tėvynę palikti lietuviams turėti tokį savo vyskupą.

Prel. L. Tulaba apie savo kolegą ir bičiulį 1965 m. rašė: „Dideli asmenys lieka amžiais gyvi tarp žemės vaikų. Gyvas yra tarp mūsų ir JĖ vysk. V. Padolskis, gyvas savo turtinga asmenybe, savo darbais, savo idėjomis. Dar labiau jis yra gyvas malone, kurioje žemėje gyvena, per kurią neabejotinai šiandien yra pasiekęs dangų ir kuria iš dangaus per Dievo gerumą padeda ir padės tiems, kurie jam yra artimi ir brangūs ant žemės“⁴⁸.

Išvados

1. Katalikų akademija dr. kun. Vincentui Padolskiui, Vakaruose įgijusiam du (teologijos ir filosofijos) daktaratus, taip pat Šventojo Rašto licenciatą, buvo artima institucija, patraukusi jį savo tikslais bei veiklos principais.

2. V. Padolskis į LKMA narių gretas įsitraukė tarpukario Lietuvoje. Jis aktyviai dalyvavo LKMA suvažiavimuose, per visas kadencijas buvo renkamas į Teologijos sekcijos vadovybę.

3. Išeivijoje atsiliepė į dr. Stasio Antano Bačkio raginimą atkurti Katalikų akademiją ir sudarė Reorganizacinę komisiją.

4. Vyskupas išvalgiai pasirinkdavo bendradarbius (dr. kun. Vytautas Balčiūnas, prof. kun. Antanas Liuima, SJ).

5. Atkūrus akademiją buvo pirmasis jos pirmininkas.

⁴⁸ L. Tulaba, Vyskupas Vincentas Padolskis..., p. 289.

6. Vyskupo V. Padolskio kadencijos laikotarpiu LKMA, kaip instituciją išeivijoje pripažino Italijos pasaulietinė valdžia, Šventasis Sostas, lietuviai mokslininkai.

7. LKMA, vadovaujant V. Padolskiui, sutvirtėjo, pagausėjo narių, įkurti skyriai (Čikagoje), buvo organizuojama mokslinė veikla (suvažiavimai).

8. Išsiveržė į platesnį akiratį: organizavo LKMA narių paskaitas užsieniečiams, apie suvažiavimus skelbė italų spaudoje, įtraukė į LKMA renginius kitų tautų atstovus.

9. Formavosi naujos veiklos kryptys – įsitraukė į politinę veiklą dėl dvasinės religinės laisvės.

10. LKMA pirmininko vysk. V. Padolskio veikla rengė dirvą tolesniems moksliniams darbams.

Įteikta 2004 m. birželio mėn.

DR. BISHOP VINCENTAS PADOLSKIS: ACTIVITIES IN THE LITHUANIAN CATHOLIC ACADEMY OF SCIENCES

Aldona Vasiliauskienė

Summary

Bishop Vincentas Padolskis (1904 04 21–1960 05 06) left clear footprints in the history of the Lithuanian Catholic Academy of Sciences (LCAS). After completing his studies in the West, defending two doctoral dissertations in Theology (Rome) and Philosophy (Fribourg), he returned to Lithuania in 1930. Relatively quickly he was again sent abroad for studies of the Bible. Padolskis studied for several years at the Bible Institute in Rome and after earning a licentiate degree returned to Lithuania in 1932.

In Lithuania, Padolskis along with many other Catholic intellectuals of the time joined in the activities of the Lithuanian Catholic Academy of Sciences: he participated in all three congresses (in 1933, 1936 and 1939) in the period between the wars, even serving as the chairman of the third congress. He was elected to the leadership of the Theology section, presented papers, participated in discussions.

After withdrawing to the West, Bishop Padolskis at the urging of Stasys Antanas Bačkis began to restore the activities of the Academy abroad. He became the chairman of the Reorganization Commission and after the re-establishment of the LCAS was elected as its chairman (1956–1959).

During his first term as head of the Executive Committee, the LCAS became stronger, the number of its members increased, it became more established – it became better known and began to carry out important works. This was undoubtedly due to the contribution of its chairman Bishop Padolskis.

A congress of the LCAS was organized in Rome in 1957, the publication of a series of books was planned, a research center with departments and chapters was founded. It was not possible to complete all the work, but firm foundations for many of them were laid and the results were achieved already after the death of Padolskis. Nevertheless, the fact that Lithuanian Catholic scholars living abroad understood the meaning and worth of their scholarly work is without doubt a result of its first chairman Bishop Vincentas Padolskis.

PRIEDAI

**1 priedas. LKMA antrojo suvažiavimo metu (1936)
priimtos rezoliucijos**

1. Suvažiavimas paveda Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos valdybai
 - a. pakviesti atitinkamus žinovus, kad jie, patikrinę nuomonę apie doros pagrindų pažeidimą visose gyvenimo srityse, normalių doros plėtojimosi sąlygų tramdymą, apie doros smukimą lietuvių tautoje ir radę ją teisingą, išdirbtą sumanymą, kaip sutelkus visas Lietuvos moralines jėgas, ir išsigelbėti iš tos nelaimės, ir
 - b. susitarus su Lietuvos Episkopatu, kreiptusi į tautos visuomenę, kviesdama ją gelbėti tautos dorą, kaip kitados išgelbėta iš pražūties tautinė Lietuvos sąmonė.
2. Lietuvių katalikų mokslininkų ir mokslo mėgėjų suvažiavime posėdžiavusios Medicinos ir Teologijos sekcijos, išnagrinėjusios negimusios gyvybės naikinimą teologijos ir medicinos mokslo šviesoje ir matydamos, kad ir šiais laikais daromi abortai ir tuo tauta vedama prie depopuliacijos, kreipiasi į Vyriausybę ir savivaldybes, prašydamos daugiau susirūpinti medicinos pagalba gimdančioms, nėščioms ir gausioms šeimoms, griežtai kovoti su socialiniais ir socialiniais–medicininiais sumetimais daromais abortais.
3. Už mokslinius nuopelnus Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos vardu per metus suteikiamas vienas aukso medalis žymiausiam Lietuvos mokslininkui. Toks medalis gali turėti įrašą „Laetare“.

**2 priedas. V.Padolskio parengtos suvažiavimo darbo
taisyklės**

1. Suvažiavimas tvarkomas šio regulamino, kuris privalomas tiek pilnaities, tiek sekcijų posėdžiuose.
2. Regulamino vykdymu rūpinasi suvažiavimo (sekcijos) darbo prezidentas.
3. Dalyviai gauna žodį šio regulamino ribose.
4. Tuo pačiu klausimu dalyviai gali kalbėti ne daugiau kaip du kartus. Balsas duodamas įsirašiusiems prezidentui iš eilės. Paskutinis žodis priklauso prelegentui.

Pastebėjimas: faktinėms pataisoms, pastaboms dėl tvarkos asmens klausimu ir nepaprastiems pranešimams balsas duodamas be eilės.

5. Kalbama iš paskirtos vietos.

Pastebėjimas: Prezidiumui leidus, galima kalbėti ir iš savo vietos.

6. Kalbėtojai žodžio prašo raštu. Suvažiavimo nutarimu kalbėtojų eilė gali būti uždaryta ir kalbėjimo laikas apribotas.

7. Pirmininkas turi teisę daryti pastabų kalbėtojui, jei šis: a) nesilaiko nustatytos tvarkos; b) kalba ne į temą ir kartoja pasakytas mintis; c) savo kalbą ką nors įžeidžia.

8. Garbės prezidiumo nariai gali sveikinti žodžiu, kiti sveikina raštu.

9. Suvažiavimui vadovauja ir atstovauja darbo prezidiumas. Be darbo prezidiumo, tikslesniam suvažiavimo darbų tvarkymui gali būti renkamos komisijos.

10. Prezidiumas ir komisijos veikia tik suvažiavimo sesijos metu.

11. Visi reikalai, kurie priklauso išrinktųjų komisijų kompetencijai, bet jose neapsvarstyti, suvažiavimo pilnaties posėdyje nenagrinėjami.

12. Visi sumanymai, rezoliucijos ir pasiūlymai paduodami raštu.

13. Nutarimai priimami paprasta balsų dauguma. Balsuoti gali visi, kurie turi suvažiavimo programą.

14. Paskaitų ilgumas 45 min.; pranešimo – 20 min. Paskaitai prailginti reikalingas suvažiavimo (sekcijos) sutikimas.

3 priedas. 1955 m. vasario 16 d. Reorganizacinės komisijos parašytas Atsišaukimas Lietuvių katalikų mokslo akademijos atkūrimo reikalu

1923 metais [turėtų būti 1922 m. – A.V.] Kaune įsteigtoji Lietuvių katalikų mokslo akademija yra palikusi garbingas mokslines tradicijas Nepriklausomoje Lietuvoje: išleido eilę mokslinių knygų, bendradarbiavo leidžiant Lietuvišką Enciklopediją, rūpestingai ir pastoviai teikė stipendijas keliolikai užsienyje studijavusių lietuvių, kurie ruošėsi akademiniam bei mokslo darbui. Nuo 1932 metų [turi būti nuo 1933 m. – A.V.] Akademija kas treji metai kviesdavo Lietuvos katalikų mokslininkų ir mokslo mėgėjų suvažiavimus, kuriuose, pasiskirsčius specialistų sekcijomis, būdavo skaitomos paskaitos ir diskutuojami mokslo klausimai. Trys išspausdinti stori darbų tomai gražiai liudija apie tris įvykusius suvažiavimus. Nuo pat Akademijos įkūrimo jai pirmininkavo prel. Aleksandras [Dambrauskas-Jakštas](#). Po jo mirties

(1938 m.) tos pareigos atiteko prof. Stasiui Šalkauskiui. [Čia vėlgi padaryta klaida: pirmasis LKMA pirmininkas buvo Šventojo Rašto vertėjas vyskupas Juozapas Skvireckas. 1926 m. sudarius Lietuvos Bažnytinę provinciją ir jį pakėlus arkivyskupu, šių pareigų atsisakė. Antruoju LKMA pirmininku buvo išrinktas prel. Aleksandras Dambrauskas-Jakštas. – A. V.].

Okupavus Lietuvą, 1940 metų rudenį Akademija buvo bolševikų uždaryta. Stiprėjant tačiau lietuvių katalikų moksliniam pajėgumui ir jų užsimojimams, šalia kitų tremtyje atkurtų institucijų bei organizacijų, pakartotinai išskildavo mintis atgaivinti LKM Akademiją, kad organizuotai būtų galima dar daugiau nuveikti lietuvių mokslo ir kultūros labui. Be to, pagrįstai tikimasi, kad organizacijos rėmai duos galimybių surasti kelius į įvairius tarptautinius kultūros ir mokslo fondus, kurių teikiamomis pagalbinėmis lėšomis vėl galės būti leidžiami lietuvių moksliniai darbai.

Iniciatorių grupė, matydama pribrendusį reikalą ir gaudama skatinimų iš Akademijos narių, gyvenančių kitose Europos valstybėse, 1954 metais gruodžio mėnesio 30 dieną susirinko Šv. Kazimiero kolegijoje Romoje ir, pirmininkaujama JE vysk. Vincento Padolskio, būdama vienos nuomonės, nutarė LKM Akademijos veikimą atnaujinti. Šiuo tikslu susirinkusiųjų buvo sudaryta Reorganizacinė komisija, susidedanti iš JE vysk. Vincento Padolskio, prof. Juozo Ereto (Akademijos vicepirm. 1940 m.), prof. dr. Zenono Ivinskio (Akademijos sekr. 1940 m.), kun. dr. Juozo Vaišnoros MIC ir kun. prof. Antano Liuimos SJ.

Pirmas Reorganizacinės komisijos uždavinys yra pritaikyti LKM Akademijos įstatus tremties sąlygoms, kad visuose laisvojo pasaulio kontinentuose, kur tik yra lietuvių katalikų mokslininkų ir mokslo mėgėjų, būtų sudarytos galimybės organizuotis į LKM Akademijos skyrius, priklausančius vienam centrui. Iš šito aiškėja antras uždavinys: sutelkti LKM Akademijon visus pasaulyje išsibarsčiusius lietuvius katalikus mokslo darbuotojus ir mokslininkus, kokį jiems darbą tremtyje laikinai betektų dirbti. Pagaliau trečias uždavinys – praveisti korespondencijos būdu LKM Akademijos Centro valdybos rinkimus.

Todėl prašome visus 1940 m. buvusius LKM Akademijos narius ir kitus mokslininkus bei mokslo mėgėjus, ryšium su Akademijos veikimo atnaujinimo pastangomis, iki šių metų birželio mėnesio pirmos dienos pranešti Reorganizacinei komisijai savo adresus ir prisiųsti pasiūlymų dėl įstatų tremties sąlygomis pritaikymo, ypač gi pasisakyti dėl Akademijos Centro valdybos vietos. Rašyti: LKM Akademijos Reorganizacinės komisijos sekretoriui

kun. prof. A. [Liuimai](#) SJ. C.o. Pontificia Universita Grigoriana. Piazza della Pilota 4, Roma, Italija.

Pastaba. Šitas atsišaukimas išsiuntinėtas *Aidy, Darbininko, Draugo, Eltos Informacijų, Europos lietuvio, Laiko, Lux Christi, Tėviškės žiburių, Švyturio* redakcijoms. Besidominčios Akademijos atkūrimu kitų laikraščių ir žurnalų redakcijos prašomos atsišaukimą persispausdinti.

LKM Akademijos Reorganizacinė komisija

Roma, 1955 m. vasario mėn. 16 d.

4 priedas. Reorganizacinės komisijos laiškas prelatams

Roma, 1955 metais gegužės 29 d.

Didžiai Gerbiamas Prelate,

Matydama gyvą reikalą ir gaudama pritarimo, iniciatorių grupė pasiryžo atgaivinti garbingos praeities Lietuvių katalikų mokslo akademijos veikimą tremtyje.

Akademija, norėdama apjungti visas katalikiškąsias jėgas vieningam katalikiškosios kultūros kūrimo ir skleidimo darbui, maloniai kviečia Tamsią, Didžiai Gerbiamas Prelate, prisidėti prie Akademijos Jūsų nuožiūra tinkamiausiu būdu, ar tai įstojant nariu, ar tai ją paremiant morališkai geru žodžiu, patarimu, arba ir materialiai, pagal Tamstos galimybes.

Tamstos orientacijai pridedu LKMA Reorganizacinės komisijos atsišaukimą Akademijos atkūrimo reikalu ir Akademijos įstatų projektą. Įstatatai kiek galima palikti senieji, jie tikrai papildyti tiek, kad tiktų tremties sąlygoms. Du svarbesni nauji punktai yra: įvedimas atskirų židinių bei jiems veiklos nurodymas, ir antra, faktinio veikimo lauko perleidimas atskiriems kraštams, Centro valdybai paliekant tikrai bendrojo darbo koordinavimą, Akademijos administravimą ir jos reprezentavimą.

Centro valdybos rinkimai įvyks šį rudenį.

Laukdamas Tamstos, Didžiai Gerbiamas Prelate, malonaus atsiliepimo, reiškiu geriausius linkėjimus ir gilią pagarbą.

LKMA RK sekretorius A. [Liuima](#) (parašas)

*5 priedas. Reorganizacinės komisijos laiškas kunigams,
turintiems daktaro laipsnius*

Roma, 1955 metais gegužės 30 d.

Didžiai Gerbiamas Kunige Daktare,

Matydama gyvą reikalą ir gaudama pritarimo, iniciatorių grupė pasiryžo atgaivinti Lietuvių katalikų mokslo akademijos veikimą tremtyje.

LKM Akademija, norėdama apjungti visas katalikiškąsias jėgas vieninam katalikiškosios kultūros kūrimo ir skleidimo darbui, maloniai kviečia Tamstą, Didžiai Gerbiamas Kunige Daktare, prisidėti prie Akademijos narių, kad visi susiorganizavę geriau galėtume veikti laiko statomas dabarties ir ateities mūsų Tėvynės statomas problemas. Manychiau, kad ypatingai ant mūsų pirmon eilėn gula didelis uždavinys – katalikiškojo mokslo kūrimas lietuviškoje dvasioje ir jo skleidimas lietuviškoje aplinkoje, patenkinimas jau dabar, tremtyje, kylančių religinių ir kultūrinių mūsų tautiečių reikalų. Atliekant šitą uždavinį, tuo pačiu organizuotai bus pasiruošta ir ateities darbam Tėvynėje.

Jūsų orientacijai pridedu LKM Akademijos įstatų projektą. Reorganizacinė komisija bus labai dėkinga už pastabas, mintis, pasiūlymus. Tuo tarpu įstatatai projekte palikti, kiek tai įmanoma, senieji, tik juos papildant kai kuriais paragrafais, įgalinančiais veikti ir tremtyje. Du svarbesni nauji įvesta punktai: židiniai ir veiklos perkėlimas į atskirus kraštus, Centro valdybai paliekant tiktai užduotį koordinuoti veikimą, administruoti ir reprezentuoti Akademiją.

Pridedu ir atsišaukimą, paskelbtą spaudoje.

Centro valdybos rinkimai numatomi rudenį korespondencijos būdu.

Laukdamas malonaus Jūsų, Didžiai Gerbiamas Kunige Daktare, atsiliepimo ir prisidėjimo prie LKM Akademijos, reiškiau geriausius linkėjimus ir pagarbą.

Sekretorius A. [Liuima](#) (parašas)

**6 priedas. LKMA Centro valdybos laiškas – kvietimas į pirmąjį
išėivijoje atkurto Katalikų akademijos suvažiavimą**

Lietuvių katalikų mokslo akademija

Roma, 1957 m. gegužės mėn. 31 d.

Gerbiamasis,

Prieš porą metų atsikūrusi LKM Akademija [tiksliau būtų: prieš metus. – A.V.], atsižvelgdama į narių pasiūlymus ir pageidavimus, šaukia Europoje esančių narių suvažiavimą, kuriame bus nagrinėjamos lietuvių mokslo problemos naujausių Katalikų Bažnyčios direktyvų šviesoje. Suvažiavimas įvyks Romoje šių metų spalio mėnesio 2–4 dienomis, betarptai prieš II-ąjį Tarptautinį pasauliečių apaštalavimo kongresą. Norintieji galės dalyvauti ir šiame didelės reikšmės kongrese (1957 m. spalio mėn. 5–13 d.).

Paskaitų temos numatytos šitos: iš teologijos: **Kristaus** Mistinio Kūno doktrina sąryšyje su dabarties gyvenimo faktais; iš filosofijos: Materializmas krikščioniškos filosofinės doktrinos šviesoje; iš sociologijos: Socialinių problemų krikščioniško sprendimo perspektyvos atsikursiančioje Lietuvoje; iš teisės: Katalikų Bažnyčios doktrina apie tautų apsisprendimo teisę; iš istorijos: Apaštalų Sostas ir Lietuva; iš medicinos: Medicinos etika pagal Popiežių direktyvas. Pagaliau prof. Stasio **Šalkauskio**, buvusio LKM Akademijos pirmininko, 15 metų nuo mirties sukakties minėjimas.

Kvietimas į suvažiavimą išsiuntinėjamas visiems LKM Akademijos nariams, nors, suprantama, dėl didelio nuotolio retas kuris iš užjūrio galės dalyvauti. Todėl jiems šitas kvietimas siunčiamas labiau kaip pranešimas apie čionykštę veiklą. Jeigu, palankiai aplinkybėms susidėjus, vienas ar kitas iš tolimųjų kraštų galėtų dalyvauti suvažiavime, bus labai malonu. Be to, kviečiami ir ne nariai: rinktiniai katalikai mokslininkai ir mokslo mėgėjai, esą Europoje.

Suvažiavimo techniniam organizavimui sudaryta komisija iš kun. V.**Bitino**, kun. A.**Jonušo** ir kun. J.**Navikevičiaus**, MIC.

Pragyvenimas vienai dienai Kongreso dalyviams Romoje kainuos apie 4 dolerius. Kadangi bus parūpinami butai, todėl maloniai prašoma ilgai nedelsiant, dar iki birželio mėnesio 25 dienos, pranešti minėtai Komisijai: Via Casalmonferrato 20, Roma, Italia, kas mano atvykti į šitą LKM Akademijos suvažiavimą. Taip pat prašome pranešti, kas numato pasilikti ir dalyvauti

Tarptautiniame pasauliečių apaštalavimo kongrese. Po birželio mėnesio 25 dienos dėl didelio turistų ir Kongreso dalyvių skaičiaus bus sunku surasti butą arba gali tekti mokėti daug brangiau.

LKM Akademijos Centro valdyba

7 priedas. Vyskupo V. Padolskio LKMA IV suvažiavimo atidarymo kalba

Roma, 1957 m. spalio 2 d.

Ekscelencijos, didžiai gerbiami Dvasiškiei, Ponios ir Ponai

Man tenka didi garbė ir laimė atidaryti tremtyje atkurtos Lietuvių katalikų mokslo akademijos pirmąjį suvažiavimą.

Džiugu matyti taip gausiai susirinkusius svečius ir Akademijos narius. Visus nuoširdžiausiai sveikinu. Gausus svečių atsilankymas į šį išskilmingą posėdį yra ženklas, kad Akademijos suvažiavimas sudomino mūsų tautiečius. Akademikams tai yra paskatinimas ateities darbams ir užsimojimams. Nuoširdžiai dėkoju visiems atsilankiusiems. Dėkoju taip pat visiems prelegentams, kad jie maloniai sutiko programoje aktyviai dalyvauti.

Tremtyje atkurtoji Akademia žengia, galima sakyti, tik pirmuosius savo žingsnius. Mintį atkurti LKM Akademia tremtyje pirmasis iškėlė mūsų Ministeris Paryžiuje dr. Stasys Bačkis. Jis man pakartotinai tuo reikalu yra rašęs, nurodydamas, kaip katalikams inteligentams būtų pravartu, kad čia, tremtyje, atsikurtų LKM Akademia ir juos visus apjungtų vieningam darbui. Jis man prisiuntė ir senosios LKM Akademijos įstatus.

Tiriant dirvą, kaip plačiai šiam reikalui galėtume rasti mūsų atsakinguose sluoksniuose pritarimo ir palankumo, pirmiausia kreipiausi į mūsų vyskopus tremtyje. JE arkiv. J. Skvireckas, mano užklaustas, tai minčiai pilnai pritarė. JE vysk. V. Brizgys, jai irgi pritarė, kiek baiminimosi, kad tai neliktų tik neveikianti gyvybė. Su entuziazmu pritarė prof. dr. J. Eretas, buv. LKM Akademijos, bolševikų uždarytos, vicepirmininkas, ir žadėjo visokiais būdais ją remti. Pritarė irgi čia tremtyje esąs prof. dr. Z. Ivinskis, buv. bolševikų uždarytosios Akademijos sekretorius. Pritarė ir čia, Romoje, gyveną kunigai. Taip kad 1954 m. gruodžio mėn. 30 d. jau galėjau drįsti kviesti formalų suinteresuotųjų pasitarimą, kuris ir įvyko Šv. Kazimiero kolegijoje.

Tada buvo sudaryta Reorganizacinė komisija iš penkių asmenų: vysk. V. **Padolskio**, prof. dr. J. **Ereto**, prof. dr. Z. **Ivinskio**, kun. dr. J. **Vaišnoros** ir kun. prof. dr. A. **Liuiimos**, kuris ėmėsi uždavinio paruošti Akademijos naujus įstatus ir praveisti rinkimus.

Paruoštieji ir priimtieji LKM Akademijos įstatai buvo išversti į italų kalbą ir pati Akademia užregistruota Italijos valdžios įstaigose. Pravedus rinkimus, buvo sudaryta ši Centro valdyba: pirmininkas vysk. V. **Padolskis**, du vicepirmininkai – prof. dr. Z. **Ivinskis** ir kun. dr. J. **Vaišnora**, sekretorius – kun. prof. dr. A. **Liuiima**, išdininkas – prel. dr. L. **Tulaba**, archyvaras – kun. dr. V. **Balčiūnas**.

Svarstydamą savo veiklos planą, be mokslinių veikalų leidimo, Centro valdyba pasiryžo sušaukti ir LKM Akademijos suvažiavimą, kuris štai šiandien ir įvyksta.

Man ypač malonu matyti, kad atkurtoji LKM Akademia nėra atitrūkusi nuo senosios. Štai šiandien čia dalyvauja buvęs jos vicepirmininkas prof. dr. J. **Eretas** ir buvęs jos sekretorius prof. dr. Z. **Ivinskis**. Abu juodu yra buvę Reorganizacinės komisijos nariai, o prof. dr. Z. **Ivinskis**, buv. senosios Akademijos sekretorius, yra dabartinės Centro valdybos vicepirmininkas.

Šis suvažiavimas yra ketvirtas iš eilės Akademijos gyvenime. Tėduoda Dievas, kad jis būtų pradžia ir grandis daugelio kitų LKM Akademijos suvažiavimų.

Šios dienos darbams vadovauti kviečiu prof. dr. Juozą **Eretą**, o visam suvažiavimo darbui sekretoriauti t. dr. Paulių **Rabikauską**.

8 priedas. LKMA pirmininko vysk. V. Padolskio įžanginis žodis minėjime, skirtame prof. Stasiui Šalkauskiui

Ekscelencijos, aukštai gerbiamieji Prelatai,
Kunigai, Ponios ir Ponai

Po trijų intensyvaus darbo dienų, visą laiką gausiai posėdžiuose dalyvaujant Romos lietuviams, šiuo iškilmingu susirinkimu norime užbaigti LK Mokslo Akademijos suvažiavimo dienas.

Bet prieš pradėdant šio iškilmingo [baigiamojo] posėdžio darbus, jaučiu malonią pareigą pasveikinti atvykusius į mūsų tarpą naujus didžiai garbingus svečius: Jo Ekscelenciją Latvijos vyskupą Bol. **Sloskans**, buvusį eilę metų Solovkuose ir kankintą už tikėjimą. Ekscelencija nėra tik paprastas mūsų

tautos kaimynas: jis kalba lietuviškai ir tuo tarsi priklauso mūsų šeimai. Malonu taip pat pasveikinti Jo Ekscelencijos palydovą Jo Prakilnybę prelatą Jazeps Čamans, kuris su mumis čia, Romoje, visuomet nuoširdžiai bendradarbiauja. Didžiai malonu pasveikinti ir mūsų Ministerį prie Šv. Sosto dr. Stasį Girdvainį. Mums, Ekscelencija, visuomet malonu Jus matyti savo tarpe. Bet ypač šiandien mes džiaugiamės dėl Jūsų atsilankymo į mūsų tarpą, baigiant mūsų Akademijos suvažiavimo dienas.

Suvažiavimas baigiamas a.a. prof. dr. Stasio Šalkauskio minėjimu, kuris turi būti tarsi mūsų suvažiavimo vainikavimas. Kai mes, Valdyba, savo tarpe tarėmės apie suvažiavimo sušaukimą, daug baimės turėjome ir susirūpinimo, kaip viskas pavyks, kai čia, Europoje, taip maža mūsų yra, kurie galėtų tokiam suvažiavime dalyvauti. Bet, ačiū Dievui, tas suvažiavimas įvyko ir, man atrodo, kad visas išėjo patenkinamai. Paskaitos buvo paruoštos rūpestingai; visi su dėmesiu jų klausėsi. Tie, kurie suvažiavime negalėjo dalyvauti, neabejoju, galės jas skaityti atskirame leidinyje, kurį išleisti yra mūsų visų karštas noras ir troškimas.

A.a. prof. dr. St.Šalkauskio minėjime maloniai sutiko kalbėti prof. dr. J.Eretas, buvęs jo artimas bendradarbis. Neabejoju, kad didžiai gerbiamas prof. dr. J.Eretas apie a.a. prof. dr. St. Šalkauskį turės daug ko mums pasakyti, nes šiuo metu jis rašo jo biografiją, kuri berods baigiama.

Šiandien mūsų visų akys krypta į tą didelę asmenybę, a.a. prof. dr. St.Šalkauskį, apie kurį aš, kaip vyskupas, tiek galiu pasakyti, kad jį asmeniškai pažinojęs ir skaitęs jo raštus, jam negalėčiau padaryti jokių priekaištų, kas liečia jo teologines mintis. Tai asmuo, kuriuo Lietuvos vyskupai visur ir visuomet galėjo pasitikėti, kurį visur ir visuomet galėjo priešakyje katalikiškų organizacijų ir sąjūdžių statyti. Dieve duok, kad jis ir miręs mūsų tautos priešakyje stovėtų ne tik savo mokslu, bet ir savo gyvenimo šventumo pavyzdžiu. Labai prašau didžiai gerbiamą prof. dr. J.Eretą apie taip brangų asmenį tarti mums žodį.

**9 priedas. Vyskupo V.Padolskio žodis, baigiant
prof. S.Šalkauskio mirties 15-ųjų metinių minėjimą**

Labai nuoširdžiai dėkoju didžiai gerbiamam prof. dr. J.Eretui už taip gražią paskaitą apie šią didžią mūsų tautos asmenybę. Prof. dr. J.Eretas, visiems gerai žinomas savo iškalbingumu, mokėjo a.a. prof. dr. St.Šalkauskį

kaip gyvą prieš mūsų akis pastatyti. Lauksime didžiai gerbiamo Profesoriaus ruošiamos biografijos pasirodymo. Kad ši biografija yra prof. Eretu rašoma, galiu ir save kiek pakaltinti. Kai 1953 metais lankiausi Amerikoje ir viešėjau pas kun. J. Karalių, Shenandoah, Pa., šis garbingas mūsų kunigas ir mecenatas man dėstė reikalą išleisti mūsų tautos didžiųjų asmenybių biografijas ir pirmoj vietoj a. a. prof. dr. St. Šalkauskio biografiją, žadėdamas paremti jos paruošimą ir išleidimą. Ieškant asmens, kuris tai galėtų padaryti, aš jam nurodžiau prof. dr. J. Eretą, buv. a. a. prof. Šalkauskio artimą bendradarbį. Ir man buvo pavesta tuo reikalu su prof. Eretu susitarti. Džiaugiuosi, kad prof. dr. J. Eretas maloniai sutiko šio darbo imtis ir kad šis darbas jau eina į galą.

A. a. prof. St. Šalkauskis buvo paskutinis LK Mokslo Akademijos nepriklausomos Lietuvos laikais pirmininkas. Mes, akademikai, džiaugiamės, kad tą, jo vadovautą Akademiją, galėjome šią [dieną] tremtyje atkurti, ir ryžtamės tą darbą visomis jėgomis tęsti. A. a. prof. dr. St. Šalkauskis yra tikrai šviesi mūsų tautos asmenybė ir neabejoju, kad mūsų jaunimui jis švies savo tauriu pavyzdžiu, uždegs jį moksliniam darbui ir savęs tobulinimui, taip kad jo dėka mūsų tauta galės susilaukti tikrai taurių asmenybių, kurių auklėjimas ir ruošimas Lietuvai jam taip labai rūpėjo. Taigi, didžiai gerbiamas Profesoriau, labai nuoširdžiai Jums dėkojame, kad malonėjote atvykti į mūsų tarpą ir pasidalinti su mumis tomis žiniomis. Labai ačiū.

Jo Ekscelencijos vyskupo B. Sloskans informacijai norėčiau pasakyti, kad didžiai gerbiamas mūsų Prelegentas yra Šveicarijos lietuvis, t. y. gimęs šveicaras, bet tapęs lietuviu iš pašaukimo, vedęs lietuvę žmoną, dirbęs Lietuvoje įvairiose pareigose, profesoriavęs ir buvęs didelis katalikiško Lietuvos jaunimo vadas. Eilę metų jis vadovavo mūsų pavasarininkams. Savo iškalbingumu mokėjo uždegti minias, ypač jaunimą, kurio jis buvo neginčijamas vadas. Savo uginga dviejų valandų kalba „Pavasario“ Sąjungos konferencijoje Kaune jisai sukėlė audringą visų dalyvių pritarimą „Pavasario“ Federacijos įkūrimui, sudarant atskiras Vyrų ir Mergaičių sąjungas. Man pačiam teko būti šio renginio liudininku.

Mes, lietuviai katalikai, džiaugiamės ir Jumis, Pone Profesoriau, esame didžiai dėkingi, kad dideliu savo įnašu mūsų tautai Jūs tikrai neįkainojamai daug esate pasidaravęs. Katalikiškoji Lietuva niekuomet to neužmirš.

Pagaliau šis minėjimas ir visas suvažiavimas bei suvažiavimo darbai eina prie pabaigos. Norėčiau pasiūlyti pasiūsti pasveikinimų asmenims, kuriems mūsų Akademija ir jos darbai visuomet buvo arti širdies ir širdyje, kurie ir dabar tą mūsų darbą čia, tremtyje, seka. Tai būtent JE arkiv. metro-

politui J. Skvireckui, Austrijoje, JE vysk. V. Brizgiui, Chikagoje, ir taip pat J. Prakilnybei prel. Pr. Jurui, kuris savo finansine parama ateina Akademijai į pagalbą, padėdamas išleisti įvairius paruoštus ar ruošiamus mokslo veikalus. Siūlau taip pat pasveikinti Italijos vyriausybę, su kurios žinia mes čia veikiamė, pasiunčiant sveikinimus taip vadinamai Presidenza del Consiglio, kuriai buvo pranešta apie mūsų veikimą.

Norėčiau dar pranešti, kad buvo prašyta audiencijos pas Šventąjį Tėvą ir bilietai į audienciją jau gauti. Dalyvausime kartu su Pasauliečių apaštaltavimo kongreso dalyviais rytoj 5 val. popiet Šv. Petro Bazilikoje. Šv. Tėvui sveikinimo telegrama jau vakar buvo pasiūsta.

Noriu dar pranešti Akademijos nariams, kad rytoj pusiau dešimtą valandą ryto Šv. Kazimiero kolegijos salėje šaukiamas Akademijos narių pasitarimas dėl ateities darbų. O tų darbų numatoma daug. Stengsimės artimoje ateityje, po kelerių metų, vėl sušaukti Akademijos suvažiavimą, tik šį kartą, regimai, jau Šiaurės Amerikos žemyne. Vakarašonai Rudžiai iš Chicagos, Ill., lankydami mūsų suvažiavime, sekantys Akademijos suvažiavimą, maloniai pakvietė daryti Chicagoje, jiems globojant, remiant ir garsinant, kad LK Mokslo Akademijs galėtų pasireikšti tarptautinėje plotmėje. Ponomams Rudžiams už malonų kvietimą ir pažadus labai nuoširdžiai visos Akademijos vardu dėkoju. Stengsimės kvietimu pasinaudoti, jei ne po dviejų, tai po trijų metų. Tam ruošiantis pirmas mūsų uždavinys bus išleisti šio suvažiavimo darbus, išspausdinti čia skaitytas paskaitas. Reikės tačiau ieškoti mecenato, kurs mus paremtų šiame darbe.

Uždarant šį mūsų minėjimą ir suvažiavimą, noriu dar kartą visiems nuoširdžiai padėkoti už malonų apsilankymą, – padėkoti visiems, ypač šia esantiems svečiams dalyviams, JE vyskupui Bol. Sloskans, Jo Pr. Prel. J. Čamans, Jo Ekscelencijai dr. St. Girdvainiui, Lietuvos atstovui prie Šv. Sosto. Taip pat noriu nuoširdžiai padėkoti visiems prelegentams, paskaitininkams, ypač atvykusiems iš toliau – Ekscelencijai Ponomui Ministeriui dr. St. Bačkui ir visiems kitiems. Noriu taip pat padėkoti ir savo artimiausiems bendradarbiams, Centro valdybos nariams. Visi pagal išgales įsijungė į darbą, ruošiant šį suvažiavimą, visi dirbo iš širdies, kad tik suvažiavimas praeitų gražiai ir sklandžiai. Ir man atrodo, kad jis praėjo patenkinamai ir gal net galėčiau pasakyti, kad gerai, žinant sąlygas, kuriomis mes čia susirinkome. Faciant meliora potentes.

Dar kartą visiems atsilankiusiems nuoširdžiausiai dėkoju ir šį suvažiavimą laikau baigtu. Prašyčiau sugiedoti „Marija, Marija“.

10 priedas. LKMA nario dr. kun. Vytauto Balčiūno 1957 m. parengto projekto „Dabartinės LKM Akademijos veiklos metmenys tremties uždavinių šviesoje ir tolesni jos galimūnai bendros užsienio lietuvių katalikų veiklos rėmuose“ trečioji dalis „Užsienio lietuvių katalikų veikla“

D.Gerb. T.A.Liuimai, SJ
Roma, 1957 m. spalio mėn. 21 d.

Didžiai Gerbiamasis,

Prieš keletą mėnesių LKM Akademijos Centro valdyba išsiuntinėjo visiems Akademijos nariams dvi pirmąsias dalis žemiau pasirašiusiojo paruošto projekto „Dabartinės LKM Akademijos veiklos metmenys tremties uždavinių šviesoje ir tolesni jos galimūnai bendros užsienio lietuvių katalikų veiklos rėmuose“. Vykdydamas Akademijos Centro valdybos pageidavimą, projekto autorius paruošė kiek išsamiau ir trečiąją dalį – „Užsienio lietuvių katalikų veikla“ – ir siunčia Jums kaip atbaigimą dviejų pirmųjų. Suprantama, čia tebuvo galima duoti tik pačias bendriausias idėjas. Kiekviena jų galėtų būti plačiau paryškinta, kaip pav., Vatikano radijo lietuviškosios valandėlės išlaikymas ir tobulinimas pridedamuoju jos vedėjo kun. dr. V.Kazlausko paruoštu (dar visai neturėjus mintį šio plano) „pro memoria“. To nepadaryta dėl įvairių priežasčių: laukiama pirma principinio pasisakymo dėl pagrindinės minties, laukiama kuo daugiau įvairių sugestijų iš šalies, kurias panaudojant ruošiamas pilnesnis projektas galėtų išeiti tobulesnis.

Skelbimas šio neatbaigto projekto spaudoje būtų per ankstyvas.

Už visas pastabas bei pasisakymus, atsiųstus LKM Akademijos Centro valdybai ar šių eilučių autoriui (adresu Via Casalmonferrato 20, Roma, Italija), nuoširdus ačiū.

Dr. kun. Vytautas Balčiūnas
(ir parašas)

11 priedas. Pagrindiniai numatyti leisti knygų serijos „Šviesa ir Tiesa“ paruošimo nuostatai

1. Knygos bus leidžiamos atskira serija, pavadinta „Šviesa ir Tiesa“, visos to paties formato (romano dydžio: in 12°), maždaug po 150–200 puslapių (apie 30 eil. puslapyje, po 45–50 raides eilutėje);

2. Labai stiprios doktrinos, nepoleminės, atitinkančios visus Katalikų Bažnyčios reikalavimus;

3. Gyvo, patrauklaus, vaizdingo stiliaus (ne tai, kas rašoma, bet kaip rašoma, lemia veikalo pasisekimą), parašytos vidutinio išsilavinimo lietuviui suprantama kalba (keletas lituanistų yra sutikę peržiūrėti leidinių kalbą);

4. Dailios išorės, rūpestingai atliktu spaudos darbu, su reikiamais pabrėžimais ir galimais išryškinimais tekste.

5. Rašomąja mašinėle parašytas tekstas pristatomas Komisijai. Ši galutinai sprendžia apie veikalo tinkamumą į seriją „Šviesa ir Tiesa“.

6. Visais kalbamų knygų leidimui paruošimo reikalais tartis su „Šviesa ir Tiesa“ leidinių paruošimo Komisija. Rašyti tos komisijos sekretoriui: rev. P.[Rabikauskui](#) Piazza della Pilotta 4, Roma, Italia.

12 priedas. LKMA Centro valdybos pirmųjų metų veiklos ataskaita

Centro valdybos pranešimas

Šiuo norime supažindinti Gerb. LKM Akademijos narius su Centro valdybos veikla trijų metų (1956–1959) laikotarpyje.

Jau Reorganizacinė komisija, atkurdamą LKM Akademiją, atliko nemažą darbą: pritaikė įstatus tremties sąlygomis, surado daugiau [kaip] 40 naujų Akademijos narių, megzdama su jais ryšį išsiuntė 62 laiškus ir gavo 43, padarė 7 susirinkimus – posėdžius.

1956 metais išrinktajai Centro valdybai teko dirbti nenormaliose tremties sąlygose, sunkinančiose darba. Pirmas jos rūpestis buvo šalia eilinių administracinių pareigų atgaivinti tradicines veiklos formas. Plėsdama veiklą ir intensyvindama bendravimą su nariais ir Akademijai artimais asmenimis, Centro valdyba per pirmąją savo kadenciją parašė ir išsiuntė 142 laiškus ir du aplinkraščius, gavo 59 laiškus ir 4 telegramas, tarp kurių viena popiežiaus [Pijaus](#) XII, atsiūsta Akademijos suvažiavimo proga, o kita popiežiaus [Jono](#) XXIII. Trimečio laikotarpyje padaryta 14 Centro valdybos posėdžių, vienas platesnio masto posėdis – pasitarimas Akademijos suvažiavimo proga ir 3 posėdžiai specialiai tam sudarytos komisijos. Parūpinta Italijos valdžios Akademijos pripažinimas ir leidimas veikti, išversta įstatai į italų kalbą.

1957 metų spalio mėn. 2–4 d. Romoje, Šv. Kazimiero kolegijoje, sušauktas pirmas tremtyje Akademijos narių suvažiavimas, o taip pat pradėta jau ruošti sekantis LKM Akademijos suvažiavimas Čikagoje.

1958 m. lapkričio mėn. 30 d. suruošta prof. dr. Juozo [Ereto](#) vieša paskaita Romoje, Gregorianum'o universitete apie prof. Stasį [Šalkauskį](#), [Solovjovo](#) garsintoją Vakaruose.

Prel. Pr. [Juro](#) lėšomis išleista kun. dr. Juozo [Vaišnoros](#), MIC, studija MARIJOS GARBINIMAS LIETUVOJE, kaip pirmasis Akademijos leidinys tremtyje. Rengiamasi išleisti ir prof. dr. Z. [Ivinskio](#) studiją apie Merkelį [Giedraitį](#) ir jo laikų Lietuvą, o taip pat greit bus atiduota spausdinti kun. dr. M. [Ražaičio](#) veikalas apie bažnytinę muziką. Surasta lėšų ir paruošta spaudai Suvažiavimo darbai. Jau pradėtas ruošti ir Metraščio leidimas. Akademijos narių šeima padidėjo 4 naujais nariais.

Paskutiniu laiku sudaryta speciali Komisija rinkti dokumentacinę medžiagą apie Lietuvos religinę padėtį.

Tokiu būdu ne tik tęsiamos nepriklausomaj Lietuvoj Akademijos vykdytos pagrindinės darbo rūšys, bet imtasi ir naujų: Metraščio leidimo, viešų paskaitų užsieniečiams rengimo ir dokumentacinės medžiagos apie Lietuvą rinkimo, jos klasifikavimo, saugojimo bei esant reikalui panaudojimo.

Reikia tikėtis, kad naujai Centro valdybai bus jau lengviau tęsti pradėtą darbą.

LKM Akademijos Centro valdyba

Roma, 1959 m. gegužės 25 d.

13 priedas. LKMA Centro valdybos ir Revizijos komisijos korespondencinių rinkimų taisyklės

Roma, 1959 m. Gegužės 25 d.

LKMA Centro valdybos raštas

...metais išrinktos Lietuvių katalikų mokslo akademijos Centro valdybos ir Revizijos komisijos kadencijai baigiantis, Centro valdyba, remdamasi LKM Akademijos įstatų

...paragrafu, šaukia korespondencinių LKM Akademijos visuotinių narių susirinkimą Centro valdybai ir Revizijos komisijai išrinkti.

RINKIMO TAISYKLĖS

1. Naujos valdybos ir Revizijos komisijos rinkimus praveda dabartinė Centro valdyba. Balsus suskaito jos paskirta trijų asmenų Rinkimų komisija pagal šių taisyklių nuostatus.

2. Centro valdyba renkama iš 6 narių ir Revizijos komisija iš 3 narių.

3. Centro valdyba, remdamasi LKM Akademijos įstatų 49 paragrafu ir atsižvelgdama į daugumos narių pageidavimą, savo posėdyje nustatė, kad Centro valdybos būstinė ir šiai kadencijai yra Romoje

4. Kandidatais į Centro valdybą siūlomi asmenys, kurie gyvena Italijoje; į Revizijos komisiją – gyvenantieji kituose Europos kraštuose.

5. Kiekvienam LKM Akademijos nariui Centro valdyba pateikia kandidatų sąrašus, du vokus: išorinį su Centro valdybos adresu ir vidujinį su užrašu „LKM AKADEMIJOS RINKIMAI“ ir balsavimo kortelę su užpildytu lydraščiu.

6. Rinkimai atliekami slaptu balsavimu. Rinkėjas įrašo į gautąją balsavimo kortelę renkamųjų pavardes, įdeda kortelę į Rinkimų voką ir jį užlipina, tada drauge su lydraščiu įdeda į Centro valdybos sekretoriui adresuotą voką ir jį įteikia ar pasiunčia Centro valdybai.

7. Balsų skaičiavimo dieną Centro valdyba gautuosius balsavimo laiškus neatplėštus įteikia Rinkimų komisijai. Ši savo posėdyje, atplėšusi gautuosius laiškus, patikrina balsuotojų lydimočius raštus, atžymėdama, kurio balsuotojo balsas gautas. Pačius lydraščius perduoda Centro valdybos sekretoriui. Neatplėštieji rinkimų vokai yra sumaišomi ir tik tada atidaromi ir suskaičiuojami atskirai į Centro valdybą ir Revizijos komisiją. Balsavimo kortelės, kuriose būtų įrašyta daugiau kandidatų, negu reikalinga išrinkti, yra laikomos negaliojančiomis. Suskaičiavus balsus, Rinkimų komisija surašo protokolą ir tada sunaikina balsavimo korteles.

8. Rinkimų komisija paskelbia išrinktuosius ir kandidatus pagal gautųjų balsų skaičių. Gavus lygiai balsų, išrinktu laikomas vyresnis amžiumi.

9. Rinkimų komisijos protokolas perduodamas Centro valdybai ne vėliau [kaip po] trijų dienų po balsų suskaitymo.

10. Naują Centro valdybą pirmojo posėdžio sušaukia buvusios Centro valdybos pirmininkas ne vėliau kaip mėnesiui pralinkus nuo Centro valdybos išrinkimo ir pasiūlo dienotvarkę, kurios pirmuoju punktu eina išrinktosios Centro valdybos narių pasiskirstymas pareigomis.

Centro valdyba